БҮҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген.

1951 сентябрь 16 вторник № 202 (2376)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Тайбыңның күш-ажылчы ээлчээнде (1 арын).

Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга алдар кылдыр (1 арын).

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медали» деп медальдер-биле шаннаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы (1 арын).

Совет улус тайбыңның херээ дээш демиселин күштелдирип турар (2 арын).

К. Бора-Көже.—Эки ажылдыг партия организациязы (2 арын).

ВКП(б)—Совет ниитилелдиң удуртукчу болгаш углап башкарар күжү (3 арын).

Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызын даштыкыда көрүп турары (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Чер-чер Советтериниң депутаттарының идепкейин бедидер

Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң кол чугула сорулгаларын чедиишкинниг шиитпирлээринге ажылчы чоннарның депутаттарының чер-чер Советтери чугула болгаш улуг рольдиг. Олар үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның, улус өөредилгезиниң болгаш кадык камгалалының, садыгның, тудугнуң болгаш чаагайжылганың, ажылчы чоннарның культура-амыдыралын хандырарының айтырыгларын ханы болгаш бүгү талазы-биле удуртур хүлээлгелиг. Чер-чер Советтериниң күжү калбак массалар-биле олардың доктаамал харылзаазында болуп турар. Советтериниң ажыл-чорудулгазының чедиишкинниг болгаш үре-түннелдиг болуру ажылчы чоннарның калбак массалары-биле олар хайы хире харылзажып турарындан хамааржыр.

Чер-чер Советтеринге болуп эрткен сонгулдаларның соонда бистин областың элээн хөй район, хоорай болгаш көдээ (суму) Советтери боттарының практиктиг ажыл-чорудулгазын элээн экижиткеннер. Депутаттарга болгаш совет активке даянып алгаш олар ажыл-агыйның болгаш культура тургузуушкунунуң чугула айтырыгларын шиитпирлээринге күштүг организакчылар болу бергеннер.

Депутаттар Советке улуг күши болуп турар. Олар күрүнеин ажылдакчылары, ёзулуг совет патриотизмнин көргүзүкчүлери, коммунизмниң мурнакчы тургузукчулары болуп турар. Олар күрүне эрге-чагыргазының органнарын массалар-биле харылзаштырып турар. Коммунистиг тургузуушкуннуң эн-не шиитпирлиг кезектеринге турбушаан, депутаттар бодунуң үлегери-биле, бодунуң мурнакчы болгаш организакчы ажылы-биле ажыл-агый, политиктиг бүгү-ле сорулгаларны чедиишкинниг күүседиринче ажылчы чоннарны мобилизастап турарлар.

Депутаттар дээрге — чоннуң айбычызы, олар болза, сонгукчуларның аңаа берген чагыгларының оруу-биле чоруур хүлээлгелиг.

Бистиң областың ажылчы чоннарының депутаттарының область, район, хоорай, көдээ болгаш суур Советтеринде 1880 депутаттар сонгутурган. Советтериниң депутаттарынга коммунизмниң идепкейлиг тургузукчулары—бүдүрүлгениң стахановчулары, көдээ ажыл-агыйның мурнакчы ажыл-ишчилери, башкылар, эмчилер, янзы-бүрү тускай эртемниглер, дуржулгалыг албан хаакчыттар сонгутурганнар. Депутаттарның хөй кезии боттарының сонгукчуларының даалгаларын эки күүседип, күш-ажылга мурнакчы үлегерин көргүзүп турар.

Дыка хөй депутаттар боттарының сонгукчулары-биле үргүлчүнүң ужуражыышкыннарын кылып, оларның мурнунга отчёттарын берип, Советтериниң ажылынга идепкейлиг киржип, оларга дузалажып турар. Чижээлээрге, Кызыл хоорай Совединиң депутады эш Маадыр-оол хоорүүскомнуң ажылынга идепкейлиг-биле киржип турар, сессияларга болгаш күүскомга тургузуп турган дыка хөй айтырыгларның баш бурунгаар хыналдаларын чорудуп, шиитпирлериниң төлевилелдерин тургузарынга киржип, хыналдаларның түннелиниң дугайында эдеринчи илеткелдерни кылып, өртектиг саналдарын берип турар. Сессиялар болган соон дарый-ла ооң шиитпирлерин бодунуң сонгукчуларының хуралынга үргүлчү таныштырып турар. Эш Маадыр-оол (сапог мастерскязының директору) ажылын үлегерлии-биле удуртуп турарындан мастерская бүдүрүлгениң ай планнарын үргүлчүле ажыр күүседип турар. Бай-Тайга район Совединиң депутады эш Шөрде бир-ле дугаар херээжен трактористи. Ол ажыл нормаларын үргүлчү-ле 110—115 хуу күүседип турар. Эш Шөрде бо чылын бодунуң сонгукчулары-биле дөрт удаа ужуражыышкыннарны кылып, лекция, беседаларны үргүлчү номчуп таныштырып турар. Область Совединин депутады, Шагаан-Арыг МТС-тиң комбайнёру эш Бюрбю бодунуң күш-ажылчы патриотчу дуржулгазын областа калбаа-биле делгереткен, күскү тараа ажаап алыышкынынын үезинде комбайнёрларның социалистиг чарыжының бир дугаар одуруунда чоруп турар. Депутаттар-биле ажылды Каа-Хем районнуң Ильинка көдээ Советте эки организастаан. Ол Советтиң бүгү депутаттары квартал санында боттарының сонгукчуларының мурнунга боттарының болгаш көдээ Советтиң ажылының талазы-биле отчёттарын берип, сонгукчулар-биле Советтиң харылзаазын быжыдып турар. Ол Советтиң депутады эш Клячин (ам ол Советтиң даргазы) көдээ ажыл-агый талазы-биле доктаамал комиссияның даргазынга эки ажылдап, комиссия бодунуң хуралын ай санында чорудуп, колхозтарда мал ажылының байдалының, часкы, күскү тараа ажылының, күш-ажылдың организациязының болгаш колхозчуларның сагылга-чурумунуң талазы-биле айтырыгларның хыналдаларын бо чылын 6 удаа кылып, ол дугайында сессияларга эдеринчи илеткелдерни кылган.

Чоннуң айбычызы болуру совет кижиге улуг алдар, ындыг болзадаа, депутатка хүлээткен хүлээлге оон тудак чок улуг болур. Депутат бедик бүзүрел болгаш эргелер-биле бүргетинген. Советке депутат шиитпирлиг сөстү эдилеп турар, ажылхеректиң чедиишкини база ооң идепкейинден хамааржыр. Депутат болза, күш-ажылчы идепкейлиг чорукка, совет күрүнеиң эрге-ажыктарынга кызыгаар чокка бердинген чорукка, партия болгаш чазактың шиитпирлерин амыдыралга боттандырары дээш демиселге бодунуң үлегерин көргүзер хүлээлгелерлиг. Депутаттарны дамчыштыр Советтер чон-биле хүн-бүрүнүң харылзаазын тургузуп, ажыл-агый, политиктиг чугула сорулгаларны күүседиринче массаларны организастаар ужурлуг.

Ындыг турбужа чамдык Советтериниң күүскомнары болгаш олардың килдистери депутаттар-биле ажылды багай тургузуп, оларның идепкейин деткивейн, оларның ажылын идепкейжитпейн, ажылынга практиктиг дузаламчыны көргүспейн турар. Оон хараазы-биле область Совединиң элээн хөй депутаттарындан эгелээш, Тожу, Бии-Хем, Барыын-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Өвүр болгаш оон-даа өске чамдык районнар болгаш көдээ (суму) Советтериниң депутаттары боттарының сонгукчулары-биле чаңгыс-даа ужуражыышкыннарны болгаш оларның мурнунга бодунуң-даа, Советтиндаа ажылының талазы-биле отчёттарны кылбайн турар.

Депутаттар-биле сонгукчуларның аразында доктаамал харылзаа болза, депутаттарның чогаадыкчы инициативазының үндезини болуп, хоорайларның, көдээ болгаш суурларның ажыл-агый болгаш культура амыдыралының айтырыгларын шын шиитпирлээринге дузалап, күрүнеиниң сорулгаларын Советтерниң чедиишкинниг шиитпирлээрин мергежидип турар.

Депутаттарның база бир кол чугула ажылы болза, Советтериниң ажылынга идепкейлиг киржири болур. Депутат болза, сессияга болгаш күүскомнуң хуралынга тургузар айтырыгларны белеткээринге идепкейлиг киржир, шиитпирлер төлевилелдери, ажыл планнары тургузарынга дузалажыр, кандыг бир ажылдарның байдалдарының дугайында хыналдаларны кылып, ооң түннелиниң талазы-биле сессияларга, күүсекчи комитеттиң хуралдарынга эдеринчи илеткелдерни кылыр болгаш саналдарны киирер. Депутат болза, шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартырын организастаар, Советтериниң үндүрген шиитпирлерин күүседириниң талазы-биле эргежок чугула хемчеглерни алыр, күүселдениң большевикчи хыналдазын организастаар.

Депутаттарның ажыл чорудулгазының деннели Советтериниң талазындан оларга практиктиг дузаламчыны көргүзүп турарындан улуу-биле хамааржыр. Советтериниң талазындан депутаттарның чөвүлел хуралдарын, өөредилгезин үргүлчү чорудар, оларның ажылын организастаарынга дузалажып, таарымчалыг байдалдарны тургузар, оларның саналдарын, эгелекчи идепкейлиг чоруктарын бүгү-ле хемчеглер-биле деткиир, оларның дуржулгаларын мөөннеп, ону нептередир ужурлуг.

ТАЙБЫҢНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭЭЛЧЭЭНДЕ

Күш-ажылдың кайгамчыктыг көргүзүглерин Бии-Хем МТС-тиң комбайнёру Иванов чеьдип ап турар. Сентябрьниң сөөлгү он хонуунда ол 200 гектар тарааны, а октябрьниң 1-ге чедир ниитизи-биле 750 гектар тарааны ажаап ап, алган хүлээлгезин дыка ажыр күүседткен.

Чурукта: Комбайнёр Иванов Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Кыйгырыгның алаанда адын салып турары.

Чоруу **А. Ермолаевтии.**

Тыванын дагжылары тайбың дээш

Тыванын дагжылары Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга боттарының аттарын салырын күш-ажылчы чаа бедиткен хүлээлгелерни алыры-биле демдеглеп турарлар.

Копту алдын уургайының дагжылары ноябрь 7-де чылдың бүдүрүлге планын күүседирин, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 10 хуу бедидерин, бот-өртекти 5 хуу чиигедирин хүлээнген. Хараал алдын уургайының дагжылары октябрь байырлалынга чедир 11 айларның бүдүрүлге планын күүседирин, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 10 хуу бедидерин болгаш бот-өртекти чиигедирин хүлээнген.

Сентябрьниң бүдүрүлге планнарын күүседиринге Копту, Хараал, Эмиг, Нарын алдын уургайлары бедик түннелдерни көргүскен. Эрткен тос айларның дургузунда чылдың бүдүрүлге планнарын «Проездной» (удуртукчузу эш Емельянов), Когжерба (удуртукчузу эш Шестов), Гидравлика (удуртукчузу эш Железцов) хуусаа бетинде күүседткен.

Ам областың алдын уургайларының дагжылары октябрь мурнунун стахановчу тайбың ээлчээнге киргеш, бедиткен социалистиг хүлээлгелерни ап, чаа онаалгаларны күүседири-биле ажылдап кирипкеннер.

Партия организациялары дагжыларның ортузунга политмассалыг ажылдарны күштелдирип, лекцияларны номчуп, беседаларны, солун номчулгаларын чорудуп турар болгаш хана солуннарны, агитхуудустарны утка-шынарлыг, солун кылдыр үндүрүп турарлар.

А. ЛЕПЕШКИН.

Тайбыңның херээнге

Каа-Хем районнуң «Сталинчы орук» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчуларының Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынының чыылдазы-биле холбаштыр митингизи болган. Тайбың камгалалының Совет Комитединиң шиитпирининг дугайында ВКП(б) райкомунуң төлээзи эш Соскур-оол митингиге илеткел кылган.

Ооң дараазында колхозтуң тудуг бригадазының бригадири, коммунист эш Миков митингиге сөс ап чүве чугаалаан: — Бистиң ыдыктыг Ада-чуртувусче 1941 чылда оор араатан ёзу-биле халдаан немец-фашистиг араатаннар-биле сокчуп, Төрээн чуртумну камгалап, Ада-чурттуң ындыктыг дайынынга киржип турган мен. Дайзын чылча-шаптырган, тиилелге бистин болган. Дайынның үезинде немец-фашистиг эжелекчилер бистиң чуртувустуң хоорайларын, суурларын үргедеп, өртедип, кандыг-даа кем-буруу чок тайбың кижилерни өлүрүп, хилинчектеп, оларны хоозурадып, аштадып, араатанзыг ёзу-биле аажылап турганнар. Ынчангаш биске дайын херек чок! Дайын чок болзун! Тайбыңның херээн бодумнуң күш-ажылым-биле быжыглаар мен, тудуг планын чогуур хуусаада доозарын хүлээнип тур мен.

Мурнакчы колхозчу, ногаа бригадазының бригадири 70 харлыг эш Астраханцева, колхозчу эш Багымбаа олар митингиге сөс ап чүве чугаалааш,—Быжыг болгаш үр тайбың дээш тайбың күш-ажылдың ээлчээнге туржур бис, төрээн колхозувусту моон соңгаар улам быжыглаар дээш бүгү күжүвүс салыр бис, онаашкан ажылывыстың нормазын хүн-бүрүде 100—200 хуу күүседиривисти хүлээндивис—дээннер. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга 200 ажыг колхозчулар ат салган.

Б. БАЗЫР-ТАРАА.

Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга алдар кылдыр

Социалистиг чарыштар чер болганда улам-на калбарып турар

Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга үлегерлиг ужуражыр дээш социалистиг чарыштарда чурттуң ажылчы чоннары чаа-чаа чедиишкиннерни чеьдип ап турарлар.

Магнитогорскиниң металлчылары шой болгаш кан эзилдирер талазы-биле планны октябрьниң бирги хүннеринден-не эгелээш ажыр күүседип турарлар. Суугуларның ажыктыг ишкириниң 0,72 кубометр бүрүзүнден-не тонна металлды ап тургаш, доменщиктер бедик көргүзүглерни чеьдип алганнар. Мастерлер Душкин, Черкасов, Орлов оларның үшкү суугузунуң бригадазы коэфициентини 0,75-тиң орнунга 0,68-ти чеьдип алган. Алдыгы суугунуң доменщиктери эзилдирген бир тонна шой бүрүзүнге 50 килограмм коксту камнап ап турарлар. Кан эзилдирикчилери чыл эгезинден тура элээн каш муң хире дүрген эзилдириглерни берген болгаш оон-биле эрткен чылдың көргүзүглерин дыка өрүлеткен.

Днепродзержинскиниң «Правда» солун аттыг вагон бүдүрер заводунуң вагон эптеп чыыр цехиниң стахановчу Иван Киселёв тормаз системазының резервуарларын белеткээр үеде чаа дүнзаалашкынны ажыглаан. Ээлчег онаалгазын ол ийи чартык катап ажыр күүседткен. Ам дүнзаалаашкыннын ол чаа аргазын вагоннарның бүгү кол-кол кезектерин белеткээринде ажыглап турар. Вагон белеткелиниң күш-ажылдыг ишкири 50 хуу чедир кудулаан. Электри-биле дүнзаалаарының технологиязын үндезини-биле сайзыраткан чорук чыл эгезинден тура чартык миллион рубльди камнап алыр арганы заводтуң коллективинге берген.

Каманың целлюлоза-саазын комбинадының бүгү саазын кылыр машиналарының бүдүрүп үндүрүшкүнү улгадып турар. Октябрь 8-те эн кырган сеточник Кузьмин дүргени-биле ажылдап тургаш, 150 муң кыдырааштар кылырынга чедер хире саазынны бир ээлчегде пландан дашкаар үндүрген. Тюмин болгаш Суставов олар ортумак чижектиң 100 муң ажыг номнарынга чедер хире саазынны онаалгадан дашкаар бергеннер.

Калуга областа ыяш белеткелинин күскү-кышкы сезону эгелээн. Ыяш үлетпүр ажыл-агый черлери агым шугумнарын энир чылгызындан ийиден хөй катап улгатырганнар. Хвастовичскийниң ыяш үлетпүр ажыл-агыйының тракторжулары эштер Шереметьев болгаш Тришкин олар норма ёзугаар 62 кубометр ыяш дажыыр тургаш, хүннүң-не 100—150 кубометрни дажыглап турар.

(СЭТА).

Колхозчулар боттарының сөзүн ээлеп турар

Улуг баштынчы болгаш башкы эш И. В. Сталинга чоруткан чагаада айыткан хүлээлгелерин Каа-Хем районнуң «Сталинчы орук» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары чедиишкиннинг күүседип турар. 1951 чылда көдээ ажыл-агыйның сезоннуг ажылдарын колхоз организастыг эртирген.

Күрүнеге тараа дужаар талазы-биле чагаада айыткан хүлээлгезин колхоз хуусаа бетинде сентябрь 15-те 101,6 хуу күүседткен. Күрүнеге тараа дужаар планын долдур болгаш ажыр күүседткен дээш ВКП(б) райкому болгаш район Совединин күүсекчи комитеди «Сталинчы орук» колхозка шилчиир Кызыл тук тывыскан. Колхозчулар кестинген тарааның бүгү бастырылгазын, ажаап алыышкынын чоокку үеде доозар.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынының чыылдазы-биле холбаштыр бүгү колхозчулар улуг көдүрлүүшкүн-биле ажыл-ишти күүседип турар. Хову бригадазында шалыпчы колхозчулар эш Багымбаа бүдүрер ажыл нормазын хүн-бүрүде 200 хуу, эш Дүдүпей хүнде ажыл нормазын 150 хуу күүседип турар.

Ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң үш чыл планын колхоз күүседткен. Коммунист хойжу Сегбе шээр малдың баш санын 558 чедир өстүрер хүлээлге алган турган, ам оон ажаап турар шээр малының баш саны — 564 четкен. Сегбе мал кыштаглаашкынынга баш бурунгаар белеткенип турар, ол болза, 2 хой кажаазының болгаш 2 чуртталга бажыннарының тудуун ам дооскан.

Колхозтуң тудуг бригадазы (бригадири эш Миков) шала кылдынган 7 чуртталга бажыңының тудуун, 1 инек кажаазын болгаш чуртталганың 3 чаа бажыннарын Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл болган байырлалының бетинде тудуп доозары-биле хүлээлге алган, ылаңгыя ол-ла үеде тараа дээрбезиниң тудуун доозар. Ынчангаш тудуг бригадазында 25 бызаңчылар түлүктеп ажылдап турар. Бүгү бызаңчылар болза, бүдүрер ажыл нормазын 150—180 хуу күүседип турар. А. Астраханцев, М. Севекпаа, Ортун-оол ышкаш шалыпчы тудугжуларның деннелинге чедир ажылдаарын хүлээнген.

Колхоз бүдүрүлгезинин бүгү участоктарында эр, херээжен колхозчулар октябрь мурнунуң социалистиг чарыжының хүлээлгелерин алгаш, чедиишкиннинг күүседири-биле күжениишкиннинг ажылдап турар.

М. СОСКУР-ООЛ.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орденнер-биле болгаш „Иениң медали“ деп медальдер-биле шаннаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1944 чылдың август 18-те үндүрген Чарлыын ёзугаар ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң мурнундан шаннаары болза:

Сес уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Чагар-оол** Нончат Сергеленовна — Тес-Хем районда Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.

Чеди уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Биче-оол** Банмаа Сундуевна — Тес-Хем районда Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
2. **Доңмут** Седип Сандык — Тес-Хем районнуң Самагалдай суурунда өг-бүле ээзи.
3. **Лайдып** Урту Шаптаң — Тес-Хем районда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.
4. **Самдарак** Когуй Чамзы — Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
5. **Тас Энебижи** Шокаровна—Тес-Хем районнуң Берт-Даг сумузунда өг-бүле ээзи.
6. **Чооду** Сыңмаа Айжи — Тес-Хем районнуң Берт-Даг сумузунда өг-бүле ээзи.

Алды уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ МЕДАЛИ» МЕДАЛЬДИҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Баазаң** Дижигаа Саран-Хөө — Тес-Хем районнуң Самагалдай суурда өг-бүле ээзи.
2. **Има** Манзыңмаа Кызыл-оол — Тес-Хем районнуң Чыргаланды сумузунда өг-бүле ээзи.
3. **Куруу** Норжай Кара-оол — Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
4. **Мөнге** Анна Санговна—Тес-Хем районнуң медицин пунктузунуң ажылдакчызы.
5. **Монгуш-оол** Серенмаа Серен—Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
6. **Сувандий** Өнермаа Чыргал — Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
7. **Турусина** Устина Михайловна—Кызыл районнуң Ээрбек сумузунда өг-бүле ээзи.
8. **Уваннай** Хавыы Чамчы — Тес-Хем районнуң Самагалдай суурунда өг-бүле ээзи.
9. **Шалык** Кертикпен Чооду —Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.

Беш уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ МЕДАЛИ» МЕДАЛЬДИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Артына** Ак-кыс Сурюновна — Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
2. **Девий-оол** Шокшуңмаа Баа-Хөө — Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
3. **Дивии** Симчитмаа Шыырап — Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
4. **Дондуй** Саартай Сагаачы — Тес-Хем районнуң Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу.
5. **Доржу** Дембрел Чиңмит — Тес-Хем районнуң Берт-Даг сумузунда өг-бүле ээзи.
6. **Кудук** Санатмаа Самдановна — Тес-Хем районнуң Самагалдай суурунда өг-бүле ээзи.
7. **Минчеймаа** Белекмаа Дусун —Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
8. **Серенмаа** Ирина Данзырыновна — Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
9. **Сумбаа** Чончуваа Суук—Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
10. **Тараажык** Мандалмаа Баа-Хөө — Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.
11. **Хүлер-оол** Чайзатмаа Ендан—Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
12. **Чооду** Дензинмаа Шыырап — Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
13. **Чооду** Седипаа Карди — Тес-Хем районнуң Берт-Даг сумузунда өг-бүле ээзи.
14. **Шалык** Хорлуужап Дскпаковна — Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтуң колхозчузу.
15. **Эренчин** Саар Чалбаа — Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчузу.

РСФСР-ниң Дээди Совединин Президиумунуң Даргазы

М. ТАРАСОВ.

РСФСР-ниң Дээди Совединин Президиумунуң секретари

И. ЗИМИН.

Москва, 1951 чылдың сентябрь 11-де.

Ажылчы чоннарның депутаттарының Тыва область Совединиң IV сессиязын чыылдырар дугайында

1951 чылдың октябрьниң 25-те ажылчы чоннарның депутаттарының область Совединиң IV сессиязы болурун область Совединин депутаттарынга ажылчы чоннарның депутаттарының область Соведи дыңнадып тур.

ОБЛКҮҮСКОМ.

Совет улус тайбыңның херээ дээш демиселин күштелдирип турар

Тайбыңның херээ үргүлчүлеп турар

Ленинградтың Сталин аттыг заводунуң суг турбиналарының бүгү тудугжулары-биле бир дөмей, бистер, слесаржы-чыыкчылар, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга боттарывыстың холувустуң үжүктерин бодувустуң совет Төрээн чуртувус дээш улуг чоргаарал-биле салгылаан бис.

Совет улустарга тайбың болза — чырыткылыг амгы үе болгаш оондаа артык каас-чараш келир үе-дир. Заводтуң бүгү коллективи-биле кады бистиң бригадавыс коммунизмниң сталинчы тудугларынга машиналар тургузуп берип турар.

Цимлянскийниң суг күжү-биле ажылдаар электростанциязының үшкү турбиназының белеткелин бистиң завод дооскан. Ол машиналарны тургузар күш-ажылга бистин бригада база кирген. Кол белдирлерни болгаш дугуйларны бис чыгган бис. Бирги дугуйну бис 7 хүн дургузунда чыгган бис. Ол болза, кыска хуусаа болуп турар. Ийиги дугуй ийи хүн дүрген чыгдынган. Үшкү дугуйнуң чыылдазының хуусаазы база бир хүнге кызырылган.

Г. Ф. Столяровтуң чыыкчылар бригадазы турбинаның хөй тонна статорун графиктен бир хонук бурунгаар чыыпкан, а В. Н. Ненастьевтиң бригадазы сервомоторнуң мондажын ийи катап дүрген кылган. Цимлянскийниң үш турбиналарын белеткээр талазы-биле стахановчу күш-ажылы дээш цехтиң 16 бригадалары коммунизмниң улуг тудугларының адын чеьдип алганнар.

Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга алдар болдуруп, суг турбиначылар болза, ноябрьниң 7-ге чедир чаз ийи күүлүг машиналарны белеткээр деп хүлээнгеннер.

Күйбышев болгаш Сталинград ГЭС-терге турбиналар бүдүрүп бээринге заводтуң бүгү коллективи белеткенип турар. Коммунизмниң улуг тудугларын дериринге бодувустуң салыышкынывысты киирип турарывыс-биле бис чоргаарланып турар бис.

Бүгү күш-ажылчы кижи төрелгеттеннің аас-кежиннче орук чыыдып турар коммунизмниң чаа-чаа оттары бистиң чуртувуста хүн-бүрү хып кээп турарлар. Ол оттарны дайын кыпсыкчылары, америк-англи империалистер кандыг-даа күштер-биле өжүрүп шыдавастар. Бис тайбынның эзлчээн үргүлчүлеп турар бис!

В. И. ЛЕМИСОВ,
Сталин аттыг заводтуң суг турбина цехиниң слесаржы-чыыкчылар бригадири.

Киргиз улус тайбың дээш бадылап тур

Чырыткылыг, коммунистиг келир үениң чаа амыдыралын тудуп тургузарының ады-биле тайбың — улуг Совет Эвилелиниң бүгү улустарыбиле сталинчы быжыг найыралда каңнатынган киргиз улус бо хүн улам өөрүшкүлүг чурттап турар.

Эртемдээнге болгаш ажылчынгаа-даа, колхозчу кыска болгаш өг-бүле эзэзинге-даа, студентиге болгаш педагогка-даа дайын деп сөс чаңгыс-аай удур. Ынчангаш, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанда ат салыышкынының чыылдазы Киргизияда ындыг патриотчу көдүрлүүшкүн-биле чоруп турар. Ат салыышкынының чыылдазынга холбаштырган хөй кижилиг хуралдарга хоорайларның болгаш аулдарның ажыл-ишчилери болза, англи-америк империалистерниң чаа дайын чалбыыжын кыпсыр деп ораалдажыышкынынга килеңнээшкин-биле удурланып турарлар. Тайбынны камгалаар деп боттарының хүлээлгелерин интеллигентилер күш-ажылчы чедиишкиннер-биле быжыглап турарлар.

Кадамджайның металлчылары металл эзилдириин дүргедеткен болгаш онаалгазын хүннүң-не 12 хуу өстүрүп турар. Кок-янгактың болгаш Сулюктаның шахтёрлары планнан дашкаар тыпкан хөмүр-даштың эшелоннарын хүннүң-не чорудуп турарлар. Колхозчулар «тайбынның коъштарын» организастап турарлар. Ол чүктерде графиктен мурнай ажаап алдынган чигир свёклазы, хөвең болгаш өске-даа техниктиг культуралар бар болуп турар. Киргиз чогаалчылар болгаш поэттер, композиторлар болгаш чурукчулар болза, тайбың дээш улустарның демиселинге, Төрээн чуртунуң чаагай чоруунга, совет кижилерниң шыдамыкай күш-ажылынга алдаржыткан чогаалдарны тургузуп турарлар.

Киргизияның төвүнге; шахтёрлар хоорайларынга колхозтарга «ССРЭ—тайбынның болгаш демократиянын чөленгиижи», «Аныяктар тайбын дээш демиселде» болгаш өске-даа темаларга болдурган лекцияларга он-он муң кижилер киришкеннер.

Тайбынның улуг тук тудукчузу ажылчы чоннарның баштыңчызы болгаш башкызы эш И. В. Сталинны долгандыр катышкан киргиз улус бүгү чер бөмбүрзээнин ак-сеткилдиг кижилери-биле кады тайбын дээш идепкейлиг демисежип турар.

БЕГМАЛЫ ДЖАМГЫРЧИКОВ,
Тайбың камгалалының республикка Комитединиң даргазы, Киргизияның күрүне университединиң ректору.

Тайбыңның херээнге грузин улустуң салыышкыны

Үлетпүрнүң болгаш көдээ ажылагыйның октябрь мурнунуң тайбын эзлчээ чорудун турар ажыл-ишчилериниң чаа-чаа чедиишкиннериниң дугайында өөрүшкүлүг медээлер Грузияның бүгү булуннарындан хүннүң-не кээп турар.

Тбилисиниң Киров аттыг станок тургузар заводунуң тайбын дээш демиселге идепкейлиг киржир деп патриотчу чүткүл-биле сорук кииртинген коллективи сентябрь планын ажыр күүсеткен. Руставиниң металлчылары тайбынның эзлчээн дүрген эзилдириглер-биле демдеглеп турарлар. Эш И. В. Сталинга чоруткан чагаада алдынган хүлээлгелерни шахталар алдарлыы-биле күүседип турар. «Ткварчелуголь» трестиниң «Ахиблари» шахтаның коллективи чыл планын хуусаалан барык үш ай эрте боттандырыпкан болгаш ам келир чылдың январь айның хөмүр-дажын берип турарлар.

Көдээ ажыл-агыйның механизаторлары күзүн тарыыр культурларның тарыыр черлериниң аңдарылгазын энир чылдың бо үезинге бодаарта барык ийи катап хөйну күүсеткеннер.

Коммунизмниң улуг тудугларында грузин улус идепкейлиг киржип турар. Металл кезер станоктар, турбина насостары, хем катерлери болгаш өске-даа чепсек-хереклелер Грузияда белеткетинип турарлар. Электроэнергияны ырак черге дамчыдары, тудуг материалдарының чуртта янзы-бүрү хевирлерин ажыглаары дээн ышкаш чугула айтырыгларны шиитпирлээринге республиканың эртемдээннери чедиишкиннии-биле дузалажып турарлар.

Грузияның чогаалчыларының, композиторларының болгаш сиилип каастаар уран-чүүл мастерлериниң чаа чогаалдары тайбынның болгаш улустар аразының найыралының идеязы-биле ханы сиинккен болуп турар.

Совет Эвилелиниң бүгү улустары-биле бир дөмей, грузин улус болза, тайбынның херээн камгалаар бистиң Төрээн чуртувустуң экономнуг күчүзүн улам бедидер деп чаңгыс бодал-сорук болгаш чүткүлбиле чурттап турар.

ИЛО МОСАШВИЛИ.
Сталинчы шаңналдың лауреады, тайбың камгалалының Грузин комитединиң даргазы.
Тбилиси, октябрь 8.
(СЭТА).

Эки ажылдыг партия организациязы

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы сумуда улгатыр катышкан «Коммунизмче орук» колхозта партия эге организациязы (секретари эш Т. Кызыл-оол) колхоз бүдүрүлгезинде башкарыкчы күш болуп, үлегерлиг ажылдап турар. Партия эге организациязының хүрээленинде 20 коммунистер бактаап турар. Олар шуптузу колхоз бүдүрүлгезинин харыысалгалыг участоктарында ажылдап турар.

Партия эге организациязының ниити хуралы бо аразында 12 удаа болган. Ол хуралдарга партия амыдыралының дугайында болгаш база колхозтуң ниити ажыл-агыйын экижидеринче угланган амыдыралчы эргежок чугула айтырыгларны чугаалажып турган. Колхозчуларның ортузунга партияның организастаар болгаш кижизидер ажылдарын эки чорудуп келгенинин хараазы-биле ол көдээ ажыл-агый артели бо чылын колхоз бүдүрүлгезинин бүгү участоктарынга ажыл-агый талазыбиле багай эвес көргүзүглерни чеьдип алган.

Колхоз ниитилештирген малдың баш санын өстүрериниң үш чыл планын ниитизи-биле 105 хуу күүсеткен. Оон иштинде чылгы малды — 105 хуу, инек малды — 100 хуу, хой болгаш өшкүнү — 120 хуу, хаванны — 133 хуу күүсеткен. Колхозтуң мал ажылында быжыктырган коммунистер боттарының хүлээлгезин эки күүседип, үлегерлиг ажылдап турарлар. Чижээ, хой ажаакчызы эш Дамаажык төрээн 254 хойларындан 260 хураганнарны, инек кадарчылары эштер Очур болгаш Ханды олар төрээн 51 инектериниң бызааларын бүрүн камгалап алганнар, ол ышкаш чылгы кадарчылары эштер К. Кызыл-оол болгаш К. Бопай олар төрээн 40 белериндан 40 кулуннарны бүрүн менди камгалап алган болгаш чылгы малдың эдержилге кампаниязын организастыг эртирген.

Колхозта чуртталга бажыңнарының болгаш культур-амыдыралдың объектилериниң тудуглары база эки чоруп турар. Коммунист эш Санчижап бригадирлээн тудуг бригадазы бо чылын чурттаганын 20 бажыңнарын тудуп тургузар планныг тургаш, ам херек кырында 22 бажыңнарнын тудуун дооскан болгаш 250 олуттуг чаа клубту база тудуп тургускан. Тудугжулар эштер Хандывай, Үгүжек, Кончук, Сенди олар ажыл нормазын 120—130 хуу, маншы диликчилери эштер Кокпалдай, Бичии-Уруг олар 130—150 хуу күүседип турар. Тудуг бригадири эш Санчижап бодунуң бригадазының иштинге партиянын суртаал мас салыг ажылын үргүлчү чорудуп, тудугжуларның аразынга социалистиг чарышты калбартып, оон күүселдезин үргүлчү хынап келгенинин түннелинде ол бригада ындыг чедиишкиннерлиг болган деп чүве тодаргай. Ам тудуг бригадазында 34 ажыл аъттарлыг 10 терге херексел диг 35 кижи үргүлчү ажылдап турар.

«Коммунизмче орук» көдээ ажылагый артели бо чылын хову ажылдарының талазы-биле база багай эвес көргүзүглерни чеьдип алган. Колхоз бо чылын күрүнеге тараа дужаар планын сентябрь 10-да 105 хуу күүсеткен. Ам колхозтуң тараа шөлдеринде коммунистер эштер Манзырыкчы, Ундуң оларга баштаткан ийи хову бригадалары ажылдап турар. Ол бригадаларда 150 ажыл аъттарлыг, 25 тергелерлиг. 3 молотилка болгаш 6 жатка чепсекхерекселдиг 105 колхозчулар ажылдап турар.

К. БОРА-КӨЖЕ.

Коллективтиг керээниң күүселдезиниң хынаалдазы

1951 чылдың үш дугаар кварталында сапог идик даараар мастерскаяда коллективтиг керээлернин күүселдезинин хынаалдазын чоруткан. Ол хыналданы профэвилелинин месткому бүдүрүлгенин шалыпчы ажылчыннарының, мастерлериниң, бригадирлериниң болгаш техниктериниң төлээлекчилериниң киржилгезибиле чоруткан.

Бүдүрүлгениң администрация чери болгаш профэвилелинин месткому күш-ажылдың камгалалын экижидер болгаш ажылчын, албан хаакчыттарының өйүнде хандырар талазы-биле улуг кичээнгейни салып турар деп чүвени хыналда көргүскен. Бүдүрүлге программазын долдур болгаш ажыр күүседир талазы-биле администрация болгаш месткомнуң аразында чардынган коллективтиг керээде көрдүнген хемчеглер долузу-биле налда база көргүскен: Эрткен тос айларның дургузунда бүдүрүлге планын мастерская 120 хуу күүсеткен ийипке азы ам октябрь айның бир дугаар чартыының программазын күүседип турар.

Бүдүрүлгенин ажылчын, албан хаакчыттарының ортузунда кижизидилге ажылын база багай эвес чорудуп турар: чыл эгезинден бээр 54 удаа коллективтиг солун номчулгазы чоруткан, 11 удаа лекциялар дыннаан болгаш бүдүрүлге хуралын 9 удаа чоруткан. Коллективтин бүгү ажылчын, албан хаакчыттары социалистиг чарышта үүс хуу хаара туттунган, коллективте стахановчулар 10 кижи болгаш шалыпчылар 11 кижи болуп турар.

Эрткен үениң иштинде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 18 хуу бедээн продукцияның бот-өртээн 9,1 хуу чиигеткен болгаш 68 муң рубльдиң эт-материалдарын камнап алган. Ол болза, үүгле чурттуң иштики чиг-эдибиле ажылдап турар сапог мастерскаязының коллективиниң чогаадыкчы күш-ажылының түннели болур.

И. МААДЫР-ООЛ.

Суму Совединиң сессиязы

Чоокта чаа Чаа-Хөл районнуң Ак-Дуруг суму Совединиң эзлчеглиг чедиги сессиязы болган.

Сессияга мал кыштагладыышкынының белеткелиниң дугайында айтырыгны чугаалашкан. Ол айтырыгның талазы-биле сумуда зоотехник Өлчей илеткел кылган.

Сумуда Ленин аттыг колхозтуң кыштаар 8 кол кыштагларында чаш малдың 9 кажааларының, улуг малдың 23 кажааларының көрженнерин хооруп, дезинфекция чорудуп, септелгелерин кылган.

Колхоз төвүнүң чоогунда бода малдың болгаш шээр малдың 2 үлегерлиг чаа кажааларының тудуун дооскан. База бир үлегерлиг кажааны чоокку үеде тудуп доозар сорулга-биле тудуг бригадазы кызымаккай ажылдап турар. База 84 тонна сигенни болгаш саваңны шынзада кыштагларда белеткээн.

Кыштаглаашкын белеткелинде эвээш эвес чедиишкиннер бар-даа болза ол ажылдың оожум чоруп турарын депутаттар чидии-биле шүүмчүлээннер. Колхозтуң 2000 баш ажыг шээр мал кыштаар 8 санныг кыштагларында кажаалар септелгези чогуур негелдезинге четпейн турар. Бус тыртар хоолайлары, чырык бээр көзенекчигештер кылдынмаан. Моон мурнунда чылдарда кыштаглаашкын белеткелиниң тускай бригадазы турган болза, ам олар хүлээлгезин күүсетпейн турар.

Мал кыштагладыышкынында бар четпестерни кыска хуусаада узуткааш, белеткел ажылын шуут доозар дугайында шиитпирни сессиядан үндүрген.

М. ДАВАА.

Калинин аттыг колхозта

Тес-Хем районда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артели күскү дужут ажаап алыышкының болгаш күрүнеге тараа дужаар хүлээлгезин чедиишкинниг күүсеткеш, ам колхоз бүдүрүлгезинин өске эзлчеглиг сорулгаларын күүседиринче күштерин таарыштыр тургузуп турар.

Бо хүннерде кол сорулга болуп турар кыштаглаашкына белеткел ажылдарынче колхоз баштаар чери улуг кичээнгейни салып турар. 40 кижилиг 4 бригаданы колхоз баштаар чери малдың кышкы кажааларын септеп чылыглаарының ажылында быжыктырып тургускан. Ынчалза-даа бүгү делегейниң ажылчыннарының ам-даа хөйү биле белеткээр сорулганы барымдалааш, 10 кижилиг 1 бригаданы сиген белеткээр болгаш 8 кижилиг 1 бригаданы сиген кажаалаар ажылдарга тус-тус хуваап тургускан.

Үстүнде бригадалар тус-тус хүлээлгелиг ажылдарын ноябрь 1-де бүрүн күүседир деп хүлээлгелер эш алган ажылдап турар.

Б. КАРА-ООЛ.

Мурнакчы колхозчулар

Чаа-Хөл районнуң «Тиилелге» колхозунуң чылгычызы Балган 9 айга чедир 100 күш-хүнү ажылдаар турган, эткен 8 айның дургузунда 486 күш-хүнү ажылдаан. Ол ышкаш тудуг бригадазының бызаңчызы Нүрзут-оол 214 күш-хүнү, хой кадарчызы Сердип 177 күш-хүнү ажылдаан болгаш малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алган. Күш-ажылдан назы-хары эткен Тодай-оол кадай мал тудугларының ажылынга эки киржип, саман эптээр ажылга тургаш, чартык чылда 61 күш-хүнү ажылдап алган.

Бо колхозчулар ак-сеткилдиг ажылдап, күш-ажылдың минимумун шак мынчаар ажыр күүседип турда, Сүрүн, Сиирин, Хүргүлек, Хурагандай, К. Мартыгыр, Т. Мартыгыр суглар күш-хүнүнүн минимумун күүсетпейн багай ажылдап турарлар. Бо дугайында колхоз баштаар чериндан хемчег албайн турар болгаш колхозта күш-хүнүнүн учётту багай, колхозчуларга күш-ажыл дептерин тывыспайн турар. Күш-ажылдың учётун экижидип, оон бүдүрүкчүлүүн бедидер хемчеглерни алза чогуур.

К. СУНДУЙ.

Хоорайны ногаанчыдарынга

Күрбанкының областы конторазының ажылчын, албан хаакчыттарга төрээн хоорайының ногаанчыдылгазынга идепкейлиг киржип, дыштаныр хүннерде албан чериниң деопскээринде болгаш чурттаар бажыңнарының чанында дыка хөй ыыштарны тарып олуртпушаан, Улуг-Хем кыдыында 182 ыыштарны база тарып олуртканнар.

В. МОРОЗОВ.

ССРЭ—тайбыңның болгаш тургузуушкуннуң чурту

Беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынының чыылдазын чорудар дугайында Тайбың камгалалының Совет Комитединиң пленумунуң шиитпирин ССРЭ-ниң ажылчы чоннары канчаар-даа аажок улуг сагыш-сеткил ханыышкыны-биле күлээп алган.

Тургузукчу күш-ажылда туруп турар совет улус тайбың дээш демиселдиң мурнуку одуруунда чоруп турар. Совет улустуң дайынны болдурбас болгаш тайбыңның херээн камгалаар деп күзел чүткүлү чаңгыс аай эп-сеткилдиг. ССРЭ-ге ат салыышкынының чыылдазы — совет кижилериниң мораль-политиктиг чаңгыс эвиниң, Ленин — Сталиннын партиязын долгандыр сырый катышканының чаа күүлүг көргүзүү болуп турар.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга совет кижилериниң салганы он-он миллион хол үжүктерин бүгү чурттарның бөдүүн кижилери бистиң чурттуң тайбынга ынакшылдыының чаа тодаргай херечизи кылдыр көрүп билирлер.

Улус массаларның тайбын дээш демисели болза, дайын айыылының чидигленип турар үезинде болуп турар деп чүве билдингир. Агрессорлар сөстен херек кырында үүлгедиишкинче киргеннер. Империалистер корей улуска удур дээрбечи дайынны чорудуп турарлар. Олар Кыдаттың Тайван ортулугун эжелеп алгаш, ам Кыдат Улус Республиканың өске девискээрлеринче кыжаныр турарлар. Америкада, Англияда, Францияда болгаш агрессчи Сонгу-атлантик эвилелиниң өске-даа чурттарында боо-чепсекти эмин-эртир бүдүрүп үндүрерин калчаалыы-биле чорудуп, атомнуг энергияны дайын сорулгаларынга ажыглаар талазы-биле ажылды бар-ла шаа-биле чорудуп турар Америк империалистер бактерийлиг болгаш химиктиг чепсектерни бүдүрүп үндүрерин калбартып турар. Империализмниң чурттарында шериг бюджеттери үзүктел чокка өзүп, оон аар бергези ажылчы чоннарның эктинге чүктетинип турар.

Сөөлгү үеде дайынның америк-англи кыпсыкчылары Барыын Германияны ажыр чепсеглээрин болгаш Японияны катап чепсеглээриниң планнарын боттандырып турган, агрессияның айыылдыг одагларын тургузуп турарлар. Делегейниң ийи дугаар дайынының үезинде ындыг одагларны узуткаарда тайбынга ынакшылдыг улустардан аарберге когаралдар негетинип турган.

Дайын кыпсыкчыларының чимзениишкининге удур, тайбың болгаш улустуң айыыл чок чоруу дээш улус чоннарның калбак массаларының идепкейлиг демисели тайбыңны камгалаарынга шиитпирлиг ужур-дузалыг болуп турар.

«Дайын кыпсыкчыларының кем буруулуг оптуг кажар чоруктарын илередириниң чепсээ болур тайбын камгалалының калбак кампаниязы ам бир дугаар чергениң ужур-дузалыг» деп эш Сталин өөредип турар.

Чер бөмбүрзээнин бүгү диптериниң үүс-үүс миллион бөдүүн кижилери улуг башкының мерген угаанныг айтыышкынын удуртулга болдуруп алгаш, тайбың дээш демиселче идепкейлиг кирип турар.

Улус массаларга дайын херек чок. Боо-чепсекти эмин-эртир бүдүрүп үндүреринге байып, чаа дайындан хөй миллиард артык орулга алырын күзеп турар миллионержилерге болгаш миллиардержилерге ажыктыг кылдыр хан төгерин улус массалар күзевейн турарлар.

Бүгү чер бөмбүрзээнде чаагай сеткилдиг кижилер чаа дайынның чоокшулап олурар айыылынга удур демиселде катыжып турар.

Кандыг-даа эжелекчи сорулганы салбайн турар Совет Эвилели болза, тайбыңны камгалаарда бүгү депшилгелиг кижи төрелгеттеннің кол чөленгиижи болур деп чүвени ол билип турар. Тайбыңның болгаш демократияның бүгү делегей лагерин баштап турар социализмнин күзүлүг чурттунче бүгү чурттарның ажылчы чоннарының угаан бодалы угланган.

Совет Эвилелинин тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы болза, социалистиг күрүнеиң шуут-ла мөзу-шынарындан үндезилетинген. ССРЭ-ниң бүгү улустарының сорук күзелин ол политика илередип турар. Аныяк совет күрүне бодунуң эң баштай тыптып келген үезинден бээр-ле тайбыңның болгаш улустар аразынга найыралдың эгелекчизи болуп келген. Совет чазактың баштайгы хоойлу талазы-биле актызы тайбың дугайында ленинчи декрет болган. Совет Эвилелиниң даштыкы политиказының дугайын илеретпишаан, 1924 чылда эш Сталиннын чугаалаганы:

«Бистиң чуртувус болза, тайбынның политиказын чорудуп шыдаар, ылап чорудуп турар, ону аас кырычда эвес, харын ак-сеткилдиг болгаш ажыы-биле шиитпирлиг болгаш ылап шыны-биле чорудуп турар делегейде карачаңгыс чурт болур. Бүгү делегейге тайбыңның чөленгиижи болгаш тугунуң тудукчузу деп адап болур карачаңгыс чурт бистиң чуртувус болур деп чүвени ам дайыннар-даа, өөнүктер-даа билип турар» (И. В. Сталин, чогаалдар том 5, арын 239).

Боо-чепсекти кызырар дээш, атомнуг чепсекти хоругдаар дээш, быжыг тайбың дээш, дең эргеге үндезилээш улустар аразынга кады ажылдажылга дээш демиселди Совет Эвилели могаг-шылаг чокка чорудуп турар.

Чамдык чурттарда, ылаңгыя Американын Катышкан Штаттарында болгаш Великобританияда чаа дайынга белеткелди Кол Ассамблея буруу шавар дугайында саналдарны Катышкан Нациялар Организациязында совет төлээлер каш удаа үндүрүп келген.

Атомнуг чепсекти болгаш кижилерни массалыы-биле өлүреринин өске-даа чепсектерин ажыглаар чорукту хоругдаар дугайында болгаш ол шиитпирниң күүселдезиниң талазы-биле бүгү делегейнин шынгыы контролин тургузар дугайында ССРЭ-ниң төлээлекчилери санал үндүрген. АКШ, Великобритания, Кыдат, Франция болгаш Совет Эвилели бүгү делегейге тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту камгалаары-биле боттарының күжениишкинин катыштырып, боттарының аразынга Тайбынның Пактызын чарган турар дугайында ССРЭ-ниң төлээлери санал киирген.

Катышкан Нациялар Организациязында америк-англи хөй нуруузунуң талазындан ол саналдарга кызымак удурланыышкын-биле ужурашкан. Ынчалза-даа бүгү делегейге үүс-үүс миллион бөдүүн кижилер бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң тайбынга ынакшылдыг политиказын изин-биле деткип турар.

Совет улус өске чурттар-биле найыралдыг харылзаа дээш, капитализм-биле тайбын чарыш дээш дайын белеткелинге удур демисежип үнген болгаш демисежип турар.

Капиталистиг тургузугдан социалистиг тургузугнуң канчаар-даа аажок улуг артык күштүү тайбынның-даа чылдарында, дайынның-даа чылдарында көргүстүнген. Капитализм-биле тайбын чарыштан совет улус кортпас. Дайын кыпсыкчыларының чимзениишкиннери-даа күүлүг Совет Эвилелинге чоргунчуг эвес.

Бүгү совет кижилерниң тайбынче күзел чүткүлү, тайбынның херээ дээш эчизинге чедир демисежиринге оларның белени президент Трумэнин чагаазынга ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Н. М. Шверниктиң алдарлыг карыызында болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң резолюциязында тодаргай илеретинген. Ол документилерде беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбынның Пактызын чугаа чокка чарар саналды АКШ-тың чазааанга болгаш конгрезинге киирип турар.

Совет улустуң тайбың дээш демиселин бүгү делегейнин ажылчы чоннарының улуг башкызы эш Сталин сорук киирип турар. Улуг Сталинның ады—миллион-миллион бөдүүн кижилерниң бүгү делегейге тайбың дээш, демократия дээш, социализм дээш демиселиниң тугу болуп турар.

Бүгү-эвилелдиң тайбың талалакчыларының ийи дугаар конференциязы эш Сталинга чагаазында мынча деп бижип турар:

«Тайбың дээш демиселге Силерниң шынчы болгаш быжыг туруштуг чоруулар дайын кыпсыкчыларынга удур, улустар аразынга найыралдың чечектелиишкини дээш улам-на идепкейлиг демиселче тайбың талалакчыларын сорук киирип турар».

Мурнакчы совет эртемниң ажылдакчылары бүгү совет улус-биле кады тайбынның херээн база камгалап турар. Бистиң эртемдээннериис амыдыралдың тыптып келгенин, оон хөгжүлдезин, кыыыр чорук-биле демиселдиң аргаларын, амыдырал назынны узадырының оруктарын шинчилеп турарлар. Мичуриниин, Павловтуң, Тимирязевтиң, Лысенконуң өөредилгелери болза, кижилерниң амыдыралын улам-на чаагай болгаш аас-кежиктиг болдурар төлээде, медицинаның болгаш көдээ ажылагыйның чугула практиктиг айтырыгларын шиитпирлээриниң чаа перспективаларын ажытканнар.

Волгада, Донда, Днепрде, болгаш Аму-Дарьяда суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларының, улуг каналдарның, суттарылга болгаш сугландырылга системаларының канчаар-даа аажок улуг тудуушкуннарынга совет эртемдээннер идепкейлиг киржип турарлар. Бойдус чаартылгазының сталинчы улуг планын боттандырар дээш, бүгү делегейде тайбынның чөленгиижи — күүлүг Совет Эвилелиниң чечектелиишкини дээш совет эртемдээннер демисежип турарлар.

Академик А. ОПАРИН,
Тайбың камгалалының Совет комитединиң кежигүнү.

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ

ВКП(б)—совет ниитилелдиң удуртукчу болгаш углап башкарар күжү

Бо теманы өөренириниң сорулгазы болза, коммунизмниң тиилелгези дээш совет улустуң демиселинге Ленин—Сталинның партиязының улуг организакчы болгаш углап башкарар ролин бүтүү тала-биле ажыдары болур. Кичээлдериниң түнелинде дыңнакчылар большевиктер партиязы совет ниитилелге ындыг күштү болгаш алдарны чүге чеңдип алганыл, массага болгаш социалистиг ниитилелге бодунуң удуртулгазын ол канчаар боттандырып турарыл деп чүвени улам ханы билирлер. Ленин — Сталинга баштаткан большевиктер партиязы ажылчы чоннуң эрге-ажыы дээш, социализмниң тиилелгези дээш канчаар эрес, күштүг, кызымакай болгаш туруштуг демисежип чорааныл, бистиң чуртка коммунизмниң тиилелгези дээш ам ол канчаар демисежип турарыл деп чүвени политшколаның дыңнакчылары тодарадып алыр ужур луг. Теманың материалын шингээлдип алыры дыңнакчыларның политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейниң өзүлдезинге идиг болур.

«ВКП(б) — совет ниитилелдиң удуртукчу болгаш углап башкарар күжү» деп теманы өөренириңге программа ёзугаар 10 шакты берип турар. Ол шактарны мынчаар хуваза чогуур:

1. Большевик партияның күжү үдел. — 6 шак.

2. Большевик партия совет ниитилелди канчаар удуртуп турарыл— 4 шак.

. . .

«Большевик партияның күжү үдел» — деп бир дугаар бөлүктүн талазы-биле өөредилге номунуң материалын улам эки шингээдип алыры-биле үш кичээл чорударын сүмелээр. Бир дугаар кичээл—бистиң чуртка социализмниң тиилелгези дээш демиселдиң чугула үелеринде большевик партияның ажыл-чорудулгазының допчу байдалын чырыдып турар. Ийи дугаар кичээл — чаа хевирниң партиязы болур большевик партияның үндезин онза үүлдерин тодаргайлаар. Үш дугаар кичээл — большевик партияның улуг баштыңчылары болгаш организакчылары В. И. Ленин биле И. В. Сталинның амыдыралын болгаш ажыл-чорудулгазын чырыдып турар.

Эрткен темаларны өөренгениниң түнелдерин кылган соонда пропагандист большевик партияның тывылганының болгаш хөгжүлдезиниң дугайында чугааны эгелээр. Резолюцияның улуг геннйлери Ленин биле Сталин тургускан болгаш канаан Бүтү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) партиязының удуртулгазы-биле совет улус социалистиг ниитилелди тургускан болгаш ам коммунизмче бүзүрелдиг чоруп олурар деп дыңнакчыларга сагындырар. Большевиктер партиязы бодунуң догунааныңың баштайгы хүннеринден эгелээш-ле — Россияда буржуаз-помещик тургузугну дүжүрер, ажылчыннар-биле тараачыннарның эрге-чагыргазын доктаадыр болгаш социализмни тургузар деп бодунуң мурнунга улуг сорулганы салган деп пропагандист демдеглээр.

Марксисчи-ленинчи теория-биле чепсегленген Ленин—Сталинның партиязы болза, хаан ёзу-чурумунга, капитализмге болгаш помещиктерге удур ажылчын аңгының демиселин удуртхан. Ол партия Октябрьниң Улуг революциязының сорук киирикчизи болгаш организакчызы болган, хамааты дайынның чылдарында даштыкы интервентилерден болгаш контрреволюсчулардан аныяк совет күрүнеңиң камгалалын организастаан. Даштыкының кулданыышкынының кыжаныышкынындан бистиң Төрээн чуртувустуң амы-тынын большевиктер партиязы камгалап алган деп пропагандист демдеглээр.

Чугааның бо кезээнге пропагандист М. Горькийниң «Ава» болгаш В. Маяковскийниң «Владимир Ильич Ленин» деп поэмазы ышкаш бистиң чечен-чогаал литературавыстың шак ындыг шылгарангай чогаалдарынга тайылбырлал кылып болур, хаан ёзу чурумунга болгаш капитализмге удур ажылчы чоннуң демиселиниң организакчы болгаш сорук киирикчизи бистиң партияның ролин ол чогаалдарда көргүскен.

Шаанда бистиң партия өске чуртларның ажылчын партиялары ышкаш социал-демократтыг партия деп ададып турган деп пропагандист тайылбырлаар. Делегейниң бир дугаар дайынының үезинде социал-демократтыг партияларның хөй нуруузу болгаш орус меньшевиктер ажылчын аңгыга өскерлиишкин кылгаш, «социал-демократ» деп сөстү бодун бужартаткаш, империалистерге бараан болуруңче шилчээннер. Ындыг төлээде, В. И. Ленинниң саналы-биле 1918 чылдың мартта бистиң партияның сес дугаар съездизи Маркс биле Энгельс бодунуң ажылчын партиязын адап турганы ышкаш коммунистиг партия деп адаарын шиитпирлээн. Партия ынчаарда Россияның Коммунистиг (большевиктер) партиязы деп ададып турар апарган.

1919 чылдың мартта партияның VIII съездизинге партияның чаа программазы хүлээтинип алдынган.

XIV съездиден бээр бистиң партия Бүтү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) партиязы — ВКП(б) — деп ададып турар апарган.

Чурттуң улус ажыл-агыйын катап тургузарының бүтү херээн партия удуртуп турган душта, хамааты дайын доозулган соонда чылдарда большевиктер партиязының ролин пропагандист оон ынай айтыр.

Оон соонда пропагандист бистиң чуртка социализмниң тиилелгези дээш партияның демиселинче дыңнакчыларның кичээнгейин мөөннээр. Чаңгыс чуртка социализмниң тиилелгезиниң дугайында ленинчи-сталинчы өөредиг-биле сорук киирген бистиң партия Россияның экономика болгаш культура талазыбиле хожудангай чоруу-биле демиселче, сталинчы беш чылдарны амыдыралга боттандырары дээш демиселче ажылчы чонну көдүрген. Совет улус чуртту индустриализастаарының болгаш көдээ ажыл-агыйны коллективизастаарының гениалдыг сталинчы программазын амыдыралга боттандырбышаан, кайгамчыктыг күш-ажылдың маадырлыг чоруун болдурган.

Ажылчы чоннуң эрге-ажыктары дээш маадырлыг демисешпишаан, ленинчи улуг чагыларны камгалап, күүсетпишаан, большевиктер партиязы болза, троцкистерниң, зиновьевчилерниң, бухаринчилерниң, буржуаз националистерниң болгаш улустуң өске-даа дайзыннарының бужар уязын чаза шапкан, олар шпионнарның, өлүрүкчүлерниң болгаш үрегдекчи-хоралакчыларның дээрбечилери болуп хуулгаш, ССРЭ-ге капитализмни катап тургузарынче, бистиң чуртту даштыкы империалистерге кулдандырарынче оралдажып турганнар. Улустуң ол бужар дайзыннарын чаза шапканы социализмни чедиишкинниг тургузарының эргежок чугула үүлү турган болгаш бистиң улуг баштыңчывыс болгаш башкывыс эш Сталинның эптеш чок болгаш шиитпирлииниң шылгарангай өтүр көөр чоруунуң ачызы-биле хандыртынган.

Тайбың тургузугнуң чылдарында партияның удуртукчу болгаш углап башкарар ажыл чорудулгазын чугаалавышаан, пропагандист болза, бистиң чурттуң социалистиг реконструкциязының бүтү херээн партия канчаар удуртуп турганын тодаргай көргүзүп турар, ол черниң фактыларын болгаш бүдүрүлгениң, колхозтуң, районнуң, областың, крайның төөгүзүн көргүзүп болур. Чечен-чогаал литературазындан чижектерни тып ажыглап болур. Оларны Ф. Гладковтуң «Цемент» деп романындан тып болур. Улус ажыл-агыйын катап тургузары дээш, совет кижилериниң чаа социалистиг шынарларын сайзырадыр дээш партияның демиселин ында көргүзүп турар.

Бодунуң чуртунуң ээлери деп сагыш бодалдыг совет кижилерни төөгүлүг чаяакчы чорукче большевиктер партиязының көдүрүп үндүргенин, совет кижилериң улуг тургузукчу күжүн В. Маяковскийнин «Эки!» деп поэмазында көргүскен.

Ленин—Сталинның партиязының удуртулгазы-биле совет улус бистиң чуртка социализмни тургускан.

Чугааны үргүлчүлевишаан, пропагандист немец-фашистиг эжелекчилерге удур совет улустуң Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Бүтү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) партиязы чурттуң бүтү материалдыг болгаш сагыш бодалдыг күжүн социалистиг Ада-чурту камгалаарынче мобилизастаан. Бистиң Төрээн чуртка ол аар-берге үеде большевиктер партиязы «фашистиг эжелекчилерге удур бүтү улустуң демиселиниң сорук киирикчизи болгаш организакчызы болуп, бистиң мурнувуска туруп келген партияның организакчы ажылы дайзынны чаза шаварының херээнге бистиң бүтү күштеривисти болгаш хөренгивисти чаңгыс кылдыр катыштырган болгаш ниити сорулгаже углаан («И. В. Сталин. Совет Эвилелиниң Ада-чурттуң Улуг дайынының дугайында»).

Гитлерлиг Германияга болгаш империалистиг Японияга удур дайынга совет улустуң бүтү делегейге төөгүлүг тиилелгезин большевиктер партиязының, улуг Сталинның удуртулгазы хандырган. Фашизмниң күштерин ашкан совет улустуң улуг тиилелгези гитлерлиг бужар-баҗык чоруктан кижи төрелгетенниң амызын камгалап алган, Европаның улустарынга хосталганы эккеп берген, капиталистиг системага канчаар-даа аажок улуг чидиригни таварыштырган, улус демократиязының ёзу-чурумун тургускан болгаш социализмниң тургузуушкунунуң оруунда турупкан элээн хөй чурттар ол системадан уштуна берген.

Дайын сөөлүндеги үеде большевиктер партиязы улус ажыл-агыйын катап тургузарынче болгаш оон ынай сайзырадырынче, ажылчы чоннуң материалдыг болгаш культурлуг деннелин бедидеринче — бо херекке канчаар-даа аажок улуг чедиишкиннерни чеңдип албышаан, совет улустуң күжениишкинин углап баштаан.

Большевиктер партиязы улустуң эрге-ажыктары дээш туржып шыдаар-дыр деп чүвени совет улус бодунуң дүржүлгазындан бүзүрээн. Ындыг төлээде массаларның иштинде ВКП(б) шак ындыг чайгылыш чок улуг ат-алдарлыг. Ындыг төлээде совет улус коммунистерниң партиязынга кызыгаар чок бүзүрээр.

Совет улуста, делегейниң бүтү бөдүүн кижилеринде Ленин—Сталинның партиязы ажыглап турары ышкаш, массаларның шак ындыг деткимчезин, оларның шак ындыг шылын ажыглап турар шак ындыг өске партияны делегейнин политиктиг партияларының төөгүзү билбээн болгаш билбес-даа.

Дыңнакчыларның чугаалажыышкынынга мындыг чижектиг айтырыгларны беседага салза чогуур:

1. Большевиктер партиязы бодунуң мурнунга кандыг-кандыг сорулганы салган болгаш оларны боттандырар дээш ол канчаар демисежип турганыл?

2. Октябрьнин социалистиг Улуг революциязының тиилелгези дээш ажылчын аңгының демиселин большевиктер партиязы канчаар удуртуп турарыл?

3. Хамааты дайынның чылдарында, улус ажыл-агыйын катап тургузарының чылдарында большевик партияның роли кандыг болганыл?

4. Сталинчы беш чылдарны боттандырары дээш, бистиң чуртка социализмни тургузары дээш партия канчаар демисешкенил?

5. Немец-фашистиг эжелекчилерге удур совет улустуң Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында большевик партияның сорук киирикчи болгаш организакчы роли үүү чүве-ге илерээнил?

6. Дайын сөөлүндеги үеде улус ажыл-агыйын катап тургузары болгаш улам ынай сайзырадыры дээш совет улустуң демиселин Ленин — Сталинның партиязы канчаар удуртуп турарыл?

Партияның төөгүзүнүн чугула-чугула кол үелерин дыңнакчылар быжыг билип алган турары, большевик партияның, ажылчы чоннуң гениилиг баштыңчылары Ленин биле Сталинның шылгарангай удуртулгазы коммунизм дээш демиселге совет улустуң бүтү тиилелгелериниң үндезини болган деп чүвени ханы билип алган турары эн чугула.

. . .

Чаа хевирлериң партиязы болур большевик партияның үндезин онза үүлдерин тайылбырлаар чугааны пропагандист болза, революсчу марксисчи партия чокка ажылчын аңгы мөлчүкчүлериниң эрге-чагыргазын дүжүрерин болгаш социализмни тургузарын болдуруп шыдавас дээр үүлдү тайылбырлаарындан эгелээр.

Миллион-миллион ажылчы чоннарны буржуазияны ажып шыдаар, коммунистиг ниитилелди тургузуп шыдаар чаңгыс аай революсчу армия кылдыр сырый катыштырарда ажылчын аңгыга партия херек.

Реформизмниң, оппортунизмниң ёзузунга кижизитинген барыын европчу социалистиг партиялары Маркстың болгаш Энгельстиң революсчу өөредиинге өскерилге кылганнар. Мөлчүкчүлериниң эрге-чагыргазын дүжүреринин эргежок чугулазын, социалистиг революциянның эргежок чугулазын хүлээп көрбээн, ол оппортунистиг партиялар ажылчын аңгыны мегелеп, парламентиге хүлээп алдынган реформаларның дузазы-биле социализмче тайбың оруктап кирер чүве дижип, ажылчы чонну мегелеп турганнар. Социал-демократтыг партияның кол сорулгазын парламент демиселинде деп олар көрүп турганнар. Ол үзел-бодалдарны камгалап, нептеретпишаан, II интернационалдың социал-демократтыг партиялары капитализмниң туруштарын камгалап, мөлчүкчүлериниң аңгылыг тергиидээшкинин быжыглап турганнар.

Ам Европада барыын социалистерниң партиялары болза, шак ындыг партиялар болур дээрзинге дыңнакчыларның кичээнгейн пропагандист угландырар, ол партиялар ажылчын аңгының эрге-ажыктарын сатканнар, англи-америк империалистерниң айбычылары болуп шилчээш, ажылчы чоннуң дайзыннары болу бергеннер.

Социалистиг революция болуру чоокшулаан үеде массаларның революстуг тулчуушкуннарын удуртурда мырыңай таарышпас шак ындыг барыын европчу оппортунистиг партиялар хевирлиг, тургузуглуг социал-демократ партияны тургузарын орус меньшевиктер күзеп турганнар.

Эрге-чагырга дээш демиселче пролетариатты эдертиринге четчир дидим, алыс сорулгаже баарда болгаш тиилелгени хандырарда, бергелерни эртерде четчир дуржулгалыг болгаш ээлдек, дайынчы, революсчу чаа партияны тургузарының эргежок чугулазы моортан тывылган.

Чаа хевирниң шак ындыг партиязы — большевиктерниң революстуг партиязын Ленин биле Сталин тургусканнар.

Большевик партияның үндезин онза үүлдерининн дугайын пропагандист оон ынай чугаалаар.

Партия ажылчын аңгының кезээ, оон отрядтарының бирээзи болур деп дыңнакчыларга тайылбырлаар. Большевиктер партиязының ажылчын аңгының өске отрядтарындан ылгалы болза, ол партия ажылчын аңгының мурнакчы медерелдиг марксисчи отряды болурунда, ажылчын аңгының болгаш ажылчы массаларның коммунизмниң херээнге кызыгаар чок бердинген мурнакчы кижилери оон хүрээленинде турарында.

Улустуң херээ дээш, социализм дээш коммунистерниң маадырлыг демиселинин тодаргай фактыларыбиле пропагандист илередип көргүзүп болур. Чечен чогаал литературазының чижектери чугааны сергедир. Оларны пропагандист М. Горькийнин «Ава», А. Фадеевтиң «Чаза шавыышкын» К. Фединнин «Анаа эвес чай», В. Ажаевтиң «Москвадан ыракта», С. Бабаевскийнин «Алдын сылдыстың эдилекчизи», «Чер кырында чырык» болгаш өске-даа чечен чогаалдың шак ындыг шылгарангай чогаалдарындан тып болур. А. Фадеевтиң «Чаза шавыышкын» деп романында интервентилерге удур ажылчыннарның болгаш тараачыннарның демиселин баштап турар коммунистерни көрүп турар бис. Хамааты дайынның чылдарында эш Сталинның удуртулгазы-биле совет улус контрреволюцияның күштерин канчап чаза шапкан дээр дугайын К. Фединнин «Анаа эвес чай» деп романы чугаалап турар.

Партия мурнакчы теория-биле чепсегленген турар ужурлуг деп Ленин биле Сталин өөредип турарлар. **«Мурнакчы демиселчиниң ролин чүгле мурнакчы теория-биле удуртурган партия күүседип болур»** (В. И. Ленин. Чогаалдар, том 5, арын 342). Большевик партияның күжү оон марксизм-ленинизмге шынчызында болур деп пропагандист демдеглээр.

«Марксизм болза, бойдустуң болгаш ниитилелдиң хөгжүлдезиниң хоойлуларының дугайында эртем, дарлаткан болгаш мөлчүткен массаларның революциязының дугайында, бүтү чурттарга социализмниң тиилелгезиниң дугайында эртем, коммунистиг ниитилелди тургузарының дугайында эртем болур» деп эш Сталин өөредип турар (И. В. Сталин. Марксизм болгаш дыл эртеминиң айтырыглары).

Большевиктер партиязының удуртулгазы-биле совет улустуң чеңдип алганы, бүтү делегейге төөгүлүг тиилелгелер болза, марксисчи-ленинчи теорияның шынчызын тода болгаш көскү херечилеп турар. Эртемниг коммунизмниң улуг идеялары совет кижилерни маадырлыг күш-ажылче сорук киирип, коммунизмче оларга орук чырыдып турар.

«Организация күштерни он катап улгатырып турар» деп улуг Ленин айыткан. Большевик партия бодунуң бедик организастыы-биле күштүг. Большевиктер партиязының сагылгачурумнуу, организастыы-биле сырый катышканы болза, коммунизмниң тиилелгези дээш совет улустуң демиселин чедиишкинниг удуртурун аңаа берип турар.

Оон ынай, пропагандист болза, партия ажылчын аңгының карачаңгыс организациязы-дыр деп тайылбырлаар. Пролетариатта массалыг өске организациялар база бар, олар чокка ол демиселди чедиишкинниг чорудуп шыдавас. Ажылчы чоннуң депутаттарының Советтери, профэвилелдери, ВЛКСМ, кооперативтер, культура чырыдыышкынның организациялары болгаш өскелер-даа аңаа хамааржыр.

Ажылчы аңгының бүтү отрядтарының ажыл-чорудулгазын чаңгыс сорулгаже углаарда организация эргежок чугула. Ол организация ажылчы чоннуң бүтү организацияларының ажыл-чорудулгазын удуртсун, коммунизмниң херээ дээш оларның ниити шугумун чогаадып кылзын дээш херек. Ленин—Сталинның партиязы шак ындыг шылгарангай организация болган.

Троцкисчи-бухаринчи сатыныхчыларны чаза-шапканы партияның хүрээленин быжыдарынга ужур-дузалыг болган деп пропагандист оон ынай демдеглээр. Ажылчы чоннуң дайзыннары, троцкистер болгаш өске-даа сатыныкчылар ажылчын аңгыны кошкадырын, дайзыннарының мурнунга ону чепсек чок каарын орааладжып, пролетар диктатуразының системазында коммунистиг партияның удуртур ролин хүлээрейн турганнар. Ажылчын аңгының өске организацияларының ортузунда партияның удуртур роли дээш Ленин биле Сталин могаг-шылаг чок демисешкеннер. Большевиктерниң партиязы пролетариаттың аңгы талазыбиле организациязының дээди хевири болур деп олар өөредип турарлар.

Чугааны үргүлчүлевишаан, пропагандист партияның күжү массаларбиле оон үзүктел чок харылзаазында деп айтыр. Массалар-биле партияның бузулбас харылзаазының бадыткаашкыны партияның бүтү хемчеглерин улус чон чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турары болур. Ол харылзаа коммунизмниң эн дээре тургузукчуларындан, совет улустуң шынчы оолдарындан болгаш кыстарындан партияның хүрээленинин өзүллезинде база илереп турар.

Улус-биле партияның харылзаазы соңгулдалар кампанияларының үезинде бодунун тодаргай илерээшкинин тып турар, ол соңгулдаларга коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес миллион-миллион чоннар-биле хүрээлетирген. Бүтү совет улус большевиктер партиязын долгандыр сырый катышкан. Массалар-биле доктаамал өзүп турар харылзаа большевик партияның күштериниң болгаш тиилетпес чоруунун дөзү болур. Бүтү совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эви ССРЭ-де бадыткатынган.

Большевик партияның амыдыралынга шүгүмчүлелдиң болгаш бот-шүгүмчүлелдиң канчаар-даа аажок улуг ужур-дузазын пропагандист оон ынай тайылбырлаар. Большевик партияның күжү үдел дээр болза, шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелден ол кортпас, каадырларны боттарының хууда ышкындырыгларынга өөредип, кижизидип турар.

«Бистиң ажылывыста четпестерни, бистиң тургузуушкунувуста четпестерни партия-даа, большевиктер-даа, бистиң чурттуң бүтү ак-сеткилдиг ажылчыннары болгаш ажылчы чону илеретсиннер, бистиң ажылывыска болгаш бистиң тургузуушкунуъуска турум доңгун чорук, малгаштаашкын, ириишкин турбазын дээш, бистиң бүтү ажылывыс, бистиң бүтү тургузуушкунувус хүн-бүрүде экижип, чедиишкиннерден чедиишкиннерже барып турзун дээш бистиң четпестеривисти узуткаарының оруун телевилеп айытсыннар» деп эш Сталин чугаалап турар (И. В. Сталин. Чогаалдар, том 11, арын 39).

Большевикчи шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел бистиң партияның хөгжүлдезиниң кол үүлү болур.

Ажылчы аңгының дайзыннары-биле эптёш чок демиселге Ленин—Сталинның партиязы өскен болгаш канналган дээр дугайын пропагандист оон ынай чугаалаар. Большевиктер партиязы меньшевиктерниң, анархистерниң, эсерлерниң биче буржуаз партияларын чаза шапкан. Партия бодунуң хүрээленинден троцкистерниң, зиновьевчилерниң, бухаринчилерниң, национал-чайгылыкчыларның антиленинчи бөлүглелин дазылындан тура тырткан. Олар болза, ийи арынныг болуп чаштынып алгаш, большевик партияга болгаш совет чазакка удур хоралакчы ажылды чорудуп турганнар.

Троцкисчи-бухаринчилерни болгаш өске-даа сатыныкчыларны, даштыкы разведкаларны чаза-шапкаш, партия бодунуң хүрээленин быжыглаан, бодунуң хүрээленинин көстүп көрбээн чаңгыс эвин болгаш сырый катышканын чеңдип алган.

Большевик партия болза, делегейде чаа хевирниң бир дугаар партиязы, ленинизмниң партиязы деп пропагандист түннелинде чугаалаар. Оон бүтү делегейге төөгүлүг дуржулгазынга бүтү чурттарның коммунистери пролетариаттың дайынчы партиязын быжыглаарын болгаш тургузарын өөренип турарлар, социализм дээш массаларның демиселин удуртурунга акы-дуңма компартиялар большевиктер партиязындан өөренип турарлар.

Ленин — Сталинның партиязы — ажылчын аңгының ёзулуг интернационалчы партиязының үлегери болур. Партия совет улусту совет патриотизмниң ёзузунга, пролетар интернационализминиң ёзузунга кижизитпишаан, национализмнин янзы-бүрү илерээшкиннеринге удур шиитпирлиг демисешкен болгаш демисежип турар.

Большевик партия бодунуң интернационалчы хүлээлгелерин бүтү делегейниң пролетариадының мурнунга алдарлыг күүседип турар. Совет улус социализмни тудуп турар улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарынга ак-сеткилдиг, акыдуңма ёзу-биле дузалап турар.

Бистиң улус коммунизм тургузуушкунунда бодунуң чедиишкиннери-биле, англи-америк империалистерге удур, быжыг тайбың дээш бодунуң маадырлыг демисели-биле бүтү чурттарның пролетарийлериниң оларның капиталистиг дарлалдан хосталыр дээш демиселинге улуг дузаны көргүзүп турар.

Беседага мындыг чижектиг айтырыгларны дыңнакчылар-биле чугаалашса чогуур:

1. Эрги социал-демократ партиялар чаа төөгүлүг үеде ажылчын аңгының демиселин чүге удуртуп шыдавас апарганыл?

2. Чаа хевирниң партиязын тургузарының эргежок чугулазын чүү чүве болдурганыл?

3. Чаа хевирниң партиязы болур большевик партияның улуг күжү болгаш тиилетирбес чоруу чүдел?

. . .

«В. И. Ленин биле И. В. Сталин — коммунистиг большевиктер партиязының улуг баштыңчылары»—деп эгелээш, пропагандист бистиң улустуң аас-кежии дээш, коммунизм дээш Ленин биле Сталинның революсчу ажыл-чорудулгазы, амыдырал болгаш демисели бүтү коммунистиг большевиктерге, ажылчы чоннарынга сорук киирикчи чижек болур деп айтыр.

Ленин биле Сталин ажылчын аңгының хосталгазы дээш партияның каадырларын, революсчу демиселчилерниң каадырларын хлан ёзуңуп полиция террорлуг байдалында канчап өстүрүп, каннааныл, оларны бергелерден кортпас, бурунгаар шиитпирлиг болгаш быжыг чоруур кылдыр канчап өөреткеннерил деп пропагандист көргүзер. Ленин биле Сталинның амыдыралы, ажыл-чорудулгазы ажылчы чоннуң аас-кежии дээш демиселге чайгылыш чок туруштуг болгаш эрес шыдамык болур чоруктуң бүтү коммунистерге үлегер чижээ болур.

Владимир Ильич Ленин бодунуң бүтү амыдыралын ажылчы чонну мөлчүкчүлериниң дарлалындан хосталарының херээнге, бистиң чуртка социализмни тургузарының херээнге берген.

Хаан чазактың истелгелери-даа, шөлүлге болгаш кара бажың-даа, коргунчуг хилинчектээшкин-даа сорулгаже баар орукка Ленинни доктаадып шыдаваан, оон күзел-соруун сып шыдаваан.

Ленинниң ажыл амыдыралы социализм дээш большевиктер партиязының болгаш ажылчын аңгының демисели-биле тудуш харылзаалыг деп пропагандист айтыр.

Ленин большевик партияның тургузукчузу, дээди хевирниң удуртукчузу болган.

Владимир Ильич Ленин большевиктер партиязын, бистиң Төрээн чурттуң ажылчын аңгызын социалистиг революцияже могаг-шылаг чок белеткээн. 1905—1907 чылдарда орус пролетариаттың революстуг тулчуушкуннарын Ленин баштаан. Бирги орус революция аштырган соонда Ленин болза, хаан ёзуга, капиталистер болгаш помещиктерге удур шавар халдаашкынче катап кирер дээш партияның хүрээленин сырый катыштырган болгаш быжыглаан.

Россияның ажылчын аңгызы Ленинниң болгаш Сталинның удуртулгазы-биле Октябрьнин социалистиг революциязын тиилелгели: боттандырган.

Ажылчыннарның болгаш тараачыннарның делегейде бир дугаар күрүнезин—совет социалистиг күрүнени улуг Ленин тургускан. Оон удуртулгазы-биле бистиң чурттуң ажылчыннары болгаш тараачыннары хамааты дайынның чылдарында интервентилерни болгаш ак-гвардейжилерни чаза шапкан, Антантаның үш походтарын ойтур шапкан, Октябрьниң улуг чаалап алышкыннарын камгалап алган.

Бистиң чуртка социализм тургузуушкунунуң генийлиг планын Ленин идип үндүрген.

Революсчу теорияны чогаадып ажылдаары-биле революстуг демиселди Ленин дүүштүрүп чораан. Чаа бедик чадаже марксизмни көдүргеш, Ленин улам ынай сайзыраткан болгаш чогаадыкчы байыткан. Революцияның улуг генийи Ленин ырак бурунгаар көрүп чораан. Империализмниң болгаш пролетар революцияларының үезинде ажылчын аңгының революстуг демиселиниң дуржулгазын байыткан. Ленинизм болза, бүтү чурттарның ажылчы чоннарының тугу, кижи төрелгетенге коммунизмче орукту чырыдып турар чидиг чырык апарган.

Марксизмниң болгаш ажылчын аңгының дайзыннары-биле Ленин эптеш чок чораан. «Экономистерге», меньшевиктерге, эсерлерге, анархистерге, троцкистерге болгаш ажылчын аңгының өске-даа дайзыннарынга удур ол шиитпирлиг демисежип чораан. Оппортунизм-биле кээргел чок демиселдиң ёзузунга бистиң партияны Ленин кижизиткен.

(Уланчылыг).

Атомнуг чепсек дугайында „Правданың“ корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызын даштыкыда көруп турары

ШВЕЦИЯ

СТОКГОЛЬМ. Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызынга холбаштырган мурнуку чүүлүнге «Арбетартиднинген» солун тайбыңны быжыглаарынга болгаш чаа дайын кыпсыкчылары-биле демиселге, хамыктың мурнунда Ак бажыңның дайын кыпсыкчылары-биле демиселге эш Сталинның чугаазынын ужур-дузазын демдеглеп турар.

И. В. Сталинның харыызы «Күштүг болгаш оожум шөлээн дыңналып турар» деп солун айтып турар.

НОРВЕГИЯ

ОСЛО. Эртен үнгүлээн «Арбейдербладет», «Фрихетен» болгаш «Верденс Ганг» солуннар атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызын шуптузун парлааннар.

ЯПОНИЯ

ШАНХАЙ. Токиодан алдынган дыңнадыглар ёзугаар алырга, Токиоиун кежээ үнген бүгү солуннары атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызының дугайында дыңнадыгны көскү черлеринге улуг эгелер-биле парлааннар. Солуннарның хөй кезии эш И. В. Сталинның харыызын мындыг эге-биле парлаан. «Премьер Сталин атомнуг бомба шылгаанының дугайында дыңнаткан».

БЕЛЬГИЯ

БРЮССЕЛЬ. Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызын бельги парлалга тайылбырлап турар.

Октябрь 8-те «Драпо руж» солун эш Сталиннын портредин болгаш оон харыызын шуптузун бирги арнынга үндүрген. Солуннун демдеглеп турары болза, ССРЭ «АКШ-че азы өске кандыг-бир чуртче халдаарын көңгүс бодавайн турар», чүл дээрге «совет чазак 1946 чылдын июньде саналдап турганы ышкаш, атомнуг чепсекти ажыглаарын болгаш оон бүдүрүлгезин хоругдаарын негээрин уламчылаар болгаш оон-биле кады бүгү-делегей хыналдазын тургузарын база негеп турар».

«Бүгү хевирлерниң боо-чепсеглээшкинин мелегейн-биле дектедип турар америк удуртукчулар, кижилерниң хөй кезиниң күзелинге катыжарын бодавайн турарлар, олар болза, атомнуг чепсек талазы-биле боттарының артык күштүг дээр меге хоозун чоруун хевээр артырып алырын оралдажып турар».

«Кажан кем-буруулуг херектээнер атомнуг чепсектиң дузазы-биле чонну чок кылып узуткаары-биле делегейни эжелеп алыр дээн бодалының дугайын ыят чогу-биле медеглеп турда, Сталин оларны база катап мынча деп сагындырып турар: ындыг кыжаныгның мурнунга ССРЭ чепсек чок туруп шыдавас болгаш агрессияга оон чепсээнден тудак чок күштүг чепсек-биле харыылаар» деп солун уламчылап турар.

Тайбың камгалалының демиселин күштелдиреринче бельги улусту солун кыйгырып турар.

ЕГИПЕТ

КАИР. «Аль-балаг» болгаш «Альмысри» дээр египет солуннар атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызын шуптузун октябрь 7-де парлап үндүрген. Үк солуннар И. В. Сталиннын портрелин база үндүргеннер.

«Правданын» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызының дугайында допчу дыңнадыгларны өске солуннар база парлааннар.

Эш Сталинның харыызын тайылбырлавышаан, «Аль-мысри» солун октябрь 8-те мынча деп бижээн: «Америка шагда-ла дайынны чарлаар деп бодааны дадагалзаа чок. Ынчалза-даа Россияның күчү-шыдалы ону доктаадыпкан. Империалистерниң чорудуп турары дайын пропагандазы оларның боттарын өөртүп турган, ынчалза-даа Сталинның медеглелдери ам оларны билиндирипкен. Ам Россия база ындыг күштүг чепсек-биле оларга ужуражыр апаар дээрзин империалистер билир ужурлуглар».

АФГАНИСТАН

КАБУЛ. Октябрь 7-де Кабулдуң «Ислах» болгаш «Анис» солуннары атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш Сталинның харыызының кол утказын парлааннар.

ПАКИСТАН

КАРАЧИ. «Анджам» болгаш «Имроз» солуннар атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харыызын шуптузун парлааннар.

Совет Эвилели кандыг бир чуртче халдаарын бодавайн турар, чүге дээрге, ол атомнуг чепсекти хоругдаары дээш мурнундагы ышкаш туржуп турар болгаш Совет Эвилелинде атомнуг чепсектиң бар чоруу АКШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң ол чепсек талазы-биле монополиязын чок болдуруп турар, база оон-биле кады тайбың камгалалының хереэнге бараалгаар дугайында эш Сталинның сөстерин солуннар боттарының тайылбырларынга демдеглеп турар.

«Имроз» солун мурнуку үүлүнге мынча деп бижээн: — «Атомнуг бомба дээрге хоралыг үрегдекчи чепсек болур дээрзи бүгү делегейге билдингир болгай... Россия база атомнуг чепсектиг дээрзи тодаргай болгай, а Америка моон соңгаар монополист эвес апарган. Япониянын ийи хоорайынче атомнуг бомбаларны октапкаш, чүс-чүс муң эр хереэжин кижилерни болгаш чаш уругларны АКШ чок кылып узуткаан. Эрткен айда Трумэн Кореяга атомнуг бомба хереглээр деп кыжанып турган...

Россия база-ла атомнуг чепсектиг, ынчангаш ам ол чепсекти хоругдаар дугайында бүгү-ниити негелде хүлээп алдынар».

(СЭТА).

Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының онза хуралы

БЕРЛИН. Октябрь 10-да (СЭТА). Бүгү немец хөй ниитизиниң кончуг улуг сонуургал-биле манап турганы Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының онза хуралы бо хүн Берлинге болган.

Улус палатазының даргазы Иоганнес Дикман хуралды ажыдып тургаш, даштыкы дипломаттыг төлээлекчилерге, ол ышкаш Германияда Совет контроль комиссияның ол хуралга олуржуп турган төлээлекчилеринге, хөй санныг залчыларга, оон иштинде евангели хүрээзинин төлээзи Грюберге, тайбың дээш демиселчилерниң немец комитединиң чиңгине секретари Гейнц Вильманга болгаш Барыын Германияның аалчыларынга байыр чедирген.

Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының Боннун федеральдыг парламентизинге кыйгырыы немец улустуң бүгү кижилериниң улуг деткимчезин ап турарын айытпышаан, Дикманның чугаалааны болза, бо чылдың сентябрь 15-те болган онза хуралга кылган улус палатазының саналыбиле бүрүн чөпшээрежин турарын илереткен чагаалар болгаш телеграммалар Германияның бүгү чүктеринден, кезектеринден улус палатазының адынга соксаал чок кээп турар-дыр дээн.

Оон сөөлүнде чазак медеглелин кылыры-биле Германияның Демократтыг Республиказының премьер-министри Отто Гротевольге сөс берген.

Премьер-министр бодунуң медеглелинин эгезинде Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының саналын Германиядаа болгаш даштыкыда-даа калбаа-биле деткип турарын чугаалаан. Парлалганың дыка хөй тайылбырларын болгаш янзы-бүрү политиктиг деятельдериниң чугааларын көргүспүшаан, Германияны хатыштырарының чугулазынга немец чурттакчыларның бүгү кижилери бүзүрээн деп Гротеволь чугаалаан. Ындыгдаа болза, бот-боттарын билишпишаанда катыжары болдунар аргажок, ынчангаш ниити Германияның чөвүлел хуралын чыылдырары чугула.

Улус палатазының саналынга бонн парламентиниң харыызынче шилчивишаан, Отто Гротевольдин чугаалааны болза:

Улус палатазының саналын немец улустуң хөй кезии бүрүн деткип турза-даа, федеральдыг парламент ол санал-биле чөпшээрешпейл турар-дыр. Ниити Германияның чөвүлел хуралын чыылдырар дугайында саналга федеральдыг парламент үче дорт харыы бербээни билдинмес. Ниити Германияның чөвүлел хуралынга тургузар хүннүң айтырыын тодаргайы-биле көргүзүп каан турда-ла, федеральдыг парламент национал хуралга ниити герман соңгулдазын чорударының дугайында айтырыгның талазы-биле медеглел-биле кызыгаарланып калган. Соңгулдалар дугайында дүрүмнү бонн чазак болгаш федеральдыг парламент айтып берип шыдавас, а харын ийи таланың хостуг болгаш бүгү талалыг чөпшээрежилгези ёзугаар ону бижээн турары билдингир болбайнаан. Ниити Германияның соңгулдаларын чорудар негелделериниң дугайында сентябрьниң 27-де болган хуралга федеральдыг парламентиниң саналдарының хөйү элээн тарымчалыг болуп турар. Ындыг болза-даа, ол айтырыглардан аңгыда бүгү Германияга демократтыг соңгулдаларны хандырар сорулга-биле Чөөн болгаш Барыын Германияның төлээлекчилери ниити Германияның чөвүлел хуралынга чугаалажып көрген турар ужурлуг өске айтырыглар бар болгай. Эн ылангыя соңгулдалар чорударының бүгү делегей кочтролунун дугайында айтырыг анаа хамааржып турар. Ол чугула айтырыгларны ниити Германияның чөвүлел хуралынга чугаалашкан болза деп бодап турар бис. Ниити Германияның чөвүлел хуралын чыылдырар болгаш ол хуралга соңгулдаларны дүрген чорудар, бүгү Германия-биле тайбыңның кереэзин дүрген чарар дугайында саналдарының харыызын федеральдыг парламент улус палатазынга бербээнин айытпышаан, ниити Германияның чөвүлел хуралын чыылдырар дугайында. Германияны тайбың арга-биле катыштырар болгаш тайбыңның кереэзин чарар дугайында айтырыглары бүгү немец улустуң ортузунда чугаалажып турда, Аденауэрниң чазаа барыын таланың үш дээди комиссарлары-биле чажыт дугуржулганы кылган деп Отто Гротеволь чугаалаан.

Хагдынчак эжиктер артында чорудуп турар ол дугуржулгалар Германияның ийи аңгы турарын ам-даа ханыладырынче, Германияны лелегейниң үш дугаар дайынынче киирериниче угланган деп Отто Гротеволь чугаалаан. Аденауэрниң чазаанын ол сезиктиг махинацизынга шиитпирлин-биле удурланырыг чазак улус палатазынга саналдаан. Немец улусту соңгу-атлантика пактызынче киир тыртарын Аденауэрниң чазаанга кандыг-даа үеде черле чөпшээревес ужурлуг, ол болза, немец улустуң ёзулуг буураашкыны болур ийик. Чогуур шиитпирин хүлээп ап турган Аденауэрнин чазаанын чорудуп турары улускa удур дугуржулгазының үргүлчүлээринге моондак ужураштырар дугайында федеральдыг парламентини кыйгырарын Германияның Демократтыг Республиказы улус палатазынга саналдаан. Барыын Германияны Атлантика пактызынга киирер дугайында, Барыын Германияның «европа армиязынга» киржилгезиниң дугайында барыын таланың дээди комиссарлары-биле Аденауэрниң дугуржулгазын дораан соксадырын федеральдыг парламентиден негээр дугайында бүгү демократтыг немец партияларны болгаш организацияларны улус палатазы кыйгырар ужурлуг.

Тайбынга болгаш бодунуң чурттунуң чаңгыс болуру дээш немец улустуң күзел соруун демдеглевишаан, чазак медеглелиниң түңнелинге премьер-министриниң чугаалааны болза:

Чаңгыс аай, хамаарышпас, демократтыг болгаш тайбынга ынакшылдыг Германия, деп эргеге болгаш бот-боттарын хүндүлээр чорукка үндезилээш, ындыг Германия-биле эштежиринге белен бүгү күрүнелер-биле бир дугаар ээлчегде Потсдам дугуржулгазының адаанга ат салган улуг күрүнелер-биле база ол ышкаш Кыдат болгаш өске-даа бистин бүгү кожа турар күрүнелеривис-биле найыралдың харылзаазын тургузуп болур.

Германия-биле тайбыңның кереэзин чарары болгаш эжелеп чагырар шеригни үндүрери даштыкы болгаш иштики политикавысты чорудар эргени болгаш арганы бистиң ада-чуртувуска бээр болгаш бистиң улузувусту чаа дайынның коргунчуг айылындан шуут хостаар ийик.

Федеральдыг парламентиниң сентябрь 27-де шиитпирлерин эки көрүп көөрге, федеральдыг парламентиниң эжелеп турар позициязының түннели чамдык айтырыгларның талазы-биле херектиң шын тодаргай байдалын шын эвес билип алырынга болгаш чаа чигзинчиг байдалга чедирип болур. Ынчангаш, моон адаанда айтырыгларга тода болгаш долу харыыны бээрин федеральдыг парламентиден негээр дугайында Германияның Демократтыг Республиказының чазаа улус палатазының депутаттарынга саналдаары чугула деп санап турар:

а) Немец улуска эң чугула айтырыгларны чугаалажыры-биле Барыын болгаш Чөөн Германияның төлээлекчилериниң ниити Герман чөвүлел хуралын кончуг дүрген чыылдырары-биле федеральдыг парламент чөпшээрежир бе?

б) Ниити Германияның чөвүлел хуралынга ийи айтырыгларны, ылангыя чаңгыс аай, демократтыг болгаш тайбынга ынакшылдыг Германияны тургузар соруга-биле национал хуралга бүгү Германияның хостуг соңгулдаларын чорудар дугайында айтырыгны ниити Германияның чөвүлел хуралынга чугаалажыры-биле федеральдыг парламент чөпшээрежир бе?

Оон-биле кады, Аденауэрниң Барыын талакы үш дээди комиссарлар-биле дугуржулгазының айыылдыг байдалынче улус палатазы федеральдыг парламентиниң кичээнгейин угландырар болгаш немец улусту качыгдал түрегделге чедирер ол дугуржулганы соксадыр дугайында хемчег алыры чугула деп Германияның Демократтыг Республиказы санап тур.

Ам хамык ужур ында. Ол айтырыглардан чайлап, дезип болбас. Боннда дүрген, билдингир болгаш долу харыыны манап тур бис.

• • •

Премьер министр Отто Гротеольдин чазак медеглелиниң талазы-биле саналдарының сөөлүнде улус палатазының депутаттары улус палатазының сентябрь 15-те саналдарынга тодаргай харыы бээр дугайында боннун федеральдыг парламентизинге палата фракцияларының катышкан кыйгырыын чаңгыс үн-биле хүлээп алганнар. Ол ышкаш барыын күрүнелерниң дээди комиссарлары-биле Аденауэрниң дугуржулгазынга удурланган медеглелди депутаттар чаңгыс үн-биле хүлээп алганнар. Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының депутаттары бо ийи документилерни боннун федеральдыг парламентизинге чорудары-биле улус палатазының даргазы Дикманны төлээлеткен.

(СЭТА).

Отто Гротеволдиң чазак медеглели

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының октябрь 11-де медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының кезектери кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле бүгү фронтуларга англи-америк эжелекчилерниң болгаш лисынманчы шериглерниң кадыг-дошкун тулчуушкуннарын ойтур шаварын үргүлчүлеп, оларга улуг чидириглерни таварыштырып турар.

Төп фронтуга Улустуң армиязының Ионьчхонь болгаш Чхолвоньнин мурнуу талазында районнарда Улустуң армиязының камгалал шугумуна чаза таварыыр сорулга-биле 70 танкаларга, артиллерияга болгаш ужарчүүлге деткиткен америк бирги мотомеханизасчыткан болгаш үшкү чадаг шериг дивизияларының атакаларын чедиишкинниг ойтур шапкан.

Чөөн фронтуга Улустуң армиязының кезектери Янгунуң соңгу талазынга дайзынга удур кадыг-дошкун тулчуушкуннар чорударын үргүлчүлеп турар.

Октябрьниң 11-де Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-анчыларның отрядтары Пхеньян, Вонсан, Саривонь, Сожын, Суань болгаш Синаньчжунун тайбың чурттакчыларын араатанзыы-биле боолап, пулемёт-биле боолап турган дайзынның 9 самолёттарын андара аткан.

(СЭТА).

Кореяже япон офицерлерни чорудуп турар дугайында „Юманите“ солун

ПАРИЖ. «Юманите» солунда парлатынган үүлде чугаалап турары болза, америк журналистер бөлүүнүн медээзи-биле алырга, 1951—52 чылдарның дургузунда Кореяда америк шериглерни япон шериглер-биле солуурун көрүп турар планын америктиң шериг министерствозу чогаадып кылган болуп турар.

Япон чазак Кореяже 200 генералдар болгаш офицерлер составтыг баштайгы бөлүкту чорудупкан. Бүгү японнар америк форманы кедип турар болгаш бир айда Риджуэйнин штабындан 150 америк долларны ап турарлар. Ли Сын Манның армиязын арыглап аштаары-биле болгаш Мурнуу Кореяга улус республиказын чарлап турарлар-биле демиселди чорудары-биле бир дугаар рангның капитаны Сиро Хидака болгаш Шанхайның «айыыл чок чоруктуң секциязының» дүжүмеди турган Харулди Исикавага баштаткан «Хидака Кикан» разведказының бөлүк агентилерин чоруткан.

(СЭТА).

Шумахержилерниң гитлержилер-биле чажыт чугаалажыышкыны

БЕРЛИН. Барыын Германияның «Фрейес фольк» деп солунунуң Германияның социал-демократтыг партиязының барыын удуртукчуларын гитлержи армияның офицерлери турганнар-биле Барыын Германияга бүгү-ниитиниң шериг хүлээлгезин эртирерин чорудар дугайында чажыт чугаалажыышкынының дугайында медээзин АДН агентилели дамчыдып турар.

Солуннуң чугаалап турары-биле алырга, сентябрь 29-та болгаш 30-да Барыын Германияда Кохелде социал-демократтыг партияның партия школазынга Баварияның социал-демократтыг организациязының даргазы Вальдемар Фон Кнорингенниң саналы-биле, бо чылдың июльде Штутгартка эгелээн чугаалажыышкынны офицер турган 35 кижи-биле катап эгелээн. Барыын социал-демократтарының удуртукчу ажылдакчызы Шумахер чугаалажыышкынны ажыы-биле деткээн.

Ол чугаалажыышкыннарга: Вальдемар Фон Кноринген, Баварияга сан-хөө министри турган Цорн, Баварияның социал-демократтыг организациязының секретари Риттер Фон Рудольф, а ол ышкаш бонн парламентизиниң депутады болур Эрлер — «катап партияның эргелелиниң экспертизи», офицер турганнарның талазындан дөрт генералдар, сес полковниктер, 10 подполковниктер болгаш артканы майор болгаш капитан дужаалдыглар киришкеннер. Ол ышкаш аңаа генерал-лейтенант турган, амгы үеде «күш-ажылчы катыжыышкын» деп чагдыныглыг шериг организациязының командири Рейхельт база киришкен. «Күш-ажылчы катыжыышкын» деп организация Германияның америк эжелел зоназында турар.

Германияның Демократтыг Республиказының 1951 чылдагы национал шаңналын байырлалдыы-биле тывысканы

БЕРЛИН. Германияның Демократтыг Республиказычын тургустунганының ийи чыл оюн таварыштыр Берлинде күрүнеин опера бажыңынга литературага, эртемге болгаш уран-чүүлге 1951 чылда шылгаранган чогаалдары дээш национал шаңналды байырлалдыы-биле тыпсыышкыны болган.

Байырлыг хуралга Германияның Демократтыг Республиказының президентизи Вильгельм Пик, Германияның Демократтыг Республиказының премьер-министри Отто Гротеволь баштаан чазак кежигүннери, Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының болгаш чер палатазының төлээлери, национал шаңналдын лауреаттары, күш-ажылдың маадырлары болгаш активчилери, чогаадыкчылар, эмчилер болгаш башкылар, бүдүрүлгелерниң төлээлери, демократтыг партияларның болгаш массалыг демократтыг организацияларның төлээлекчилери киришкен.

Ол байырлаашкынга ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү болгаш ВЦСПС-тиң даргазы Кузнецов баштаан советтиң чазак төлээлери болгаш Германияның Демократтыг Республиказының тургустунганының ийи чыл оюнуң байырлалынга келген өске-даа даштыкы чурттарның чазак төлээлери, а ол ышкаш Советтиң Контроль Комиссиязының черинде политиктиг чөвүлекчи В. С. Семёнов болгаш дипломаттыг корпустуң улуу, элчин Г. М. Пушкин баштаан дипломаттыг корпустуң кежигүннери база киришкеннер.

Хуралдың киржикчилериниң динмиттиг адыш часкаашкыны-биле Германияның Демократтыг Республиказының президентизи Вильгельм Пик индирге үнүп келген. Ол, национал шаңналдың тыпсыышкынын таварыштыр чүве чугаалаан. Оон соонда Вильгельм Пик национал шаңналдың лауреады деп ат тывыскан литератураның, эртемниң, уран-чүүлдүң эң эки кижилеринге шаңналдың грамоталарын болгаш медальдерин байырлалдыы-биле тывыскан.

Национал шаңналды чогаалчылар Мартин Андересен Нексеге, Анна Зегерге, Бертольд Брехтке, Гумбольт аттыг Берлин университединиң профессору доктор Штеккелюге болгаш өскелерге-даа тывыскан.

(СЭТА).

Германияның Демократтыг Республиказында чаа өртек чиигелдезиниң дугайында

БЕРЛИН. Германияның Демократтыг Республиказының чазааның чаа өртек чиигелдезиниң болгаш чамдык продуктулар, калбак хереглелдиң барааннарының талазы-биле карточка системазын чок кылыр дугайында шиитпиринге алдар болдурган пресс-конференция Берлинге болуп эрткен.

Германияның Демократтыг Республиказының информация ведомство черинин удуртукчузу профессор Эйслер пресс-конференцияны ажытпышаан демдеглээни болза, чаа өртек чиигелдези үүгле Германияның Демократтыг Республиказының болгаш Берлинниң демократтыг секторунуң девискээринге таратынын чорутунар, бир эвес чаңгыс аай Германия болган болза, Германиядан эжелел шериглерин үндүрүп чорударын хандырар тайбың кереэзи чардынган болза, шак ындыг хемчеглерни бүгү Германияга чорудары болдунар ужурлуг турган.

Бүгү ниити Германияның хуралын чыылдырары бүгү немецтерниң күзелинге катыжып, ону хандырып турар, үүге дээрге, чаңгыс аай Германия болгаш бүгү эжелел шериглерин оон соонда үндүрер ужурлуг, демократтыг тайбың кереэзи бүгү немецтернии болур ужурлуг, а үүгле өртек чиигелдезин болгаш үндүрүглерни үргүлчү үе-үеде чиигедип турар болгаш марканын садып алыкчы аргазын улгатырып турар үе келген Германияның Демократтыг Республиказында чурттап турар немецтернии эвес болур.

Германияның Демократтыг Республиказының чурттакчыларының материалдыг байдалын оон-даа ыңай көдүрер дугайында Германияның Демократтыг Республиказының чазааның шиитпириниң дугайында медеглел-биле Германияның Демократтыг Республиказының садыг болгаш хандырылга министерствозунуң статс-секретари Бендер үүве чугаалаан. «Германияның Демократтыг Республиказының чурттакчызы кижи бүрүзү, Германияның бүгү чурттакчы бүрүзү, оларга берген, бодунуң бүгү аазаашкынын бистин чазаавыстын күүсеткенинин херечизи болур — деп ол чугаалаан. — Германияның Демократтыг Республиказының туруп келген ийи чылынын дургузунда чорудуп келгени амыдыралдын деңнелин экижидериниң хемчеглери кижи бүрүзүнге билдингир. Каш-даа удаа чорутунган үлетпүр болгаш аъш-чем үүлүнүн барааннарының өртээниң чиигелдези, хлеб кылымалдарының үлетпүр барааннарынга турган карточка системазын чок кылганы, үндүрүглерни чиигеткени, пенсияларны улгатырганы, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның алыр ажыл төлевирин улгатырганы, бичии болгаш ортумак тараачын ажылагыйларның өрезин күш чок болдурганы болгаш оларга чээлилер бергени, интеллигентилерниң материал байдалын канчаар-даа аажок экижиткени болгаш Германияның төөгүзүнде кажан-даа көстүп көрбээн аныяктарга дузаламчы — бо бүгү бистиң чурттакчыларывыстын амыдыралын ам-даа аас-кежиктиг болдурарынга херечи болуп турар» — деп, Бендер чугаалаан.

Статс-секретарь Бендер Германияның Демократтыг Республиказының чазааның чаа өртек чиигелдезиниң болгаш калбак хереглелдиң чамдык барааннарынга карточка системазын чок кылырының дугайында шиитпирни хүлээп алганын чарлаан.

Германияның Демократтыг Республиказының чазааның ол шиитпири 1951 чылдың октябрь 8-тен эгелеп күштүг болуп эгелээн.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажын, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редактор нуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура, литература болгаш уран-чүүл киллдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьниң, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01545 Облкүүскомнуң типографиязы